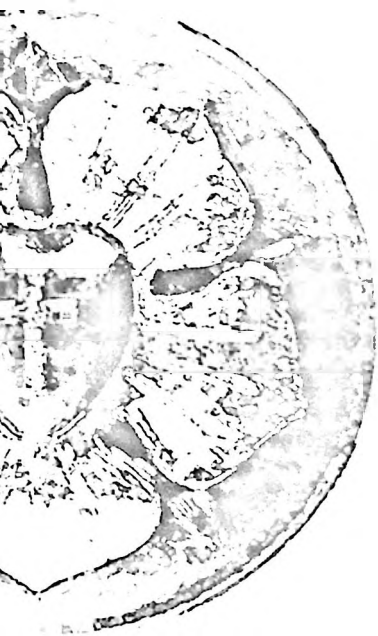

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

Tenk å få slippe å si noe... / Kirken og seksualiteten – en replikk / Østkirkens teologi og spiritualitet / Kirkens røst i 1905: Norsk Kirkeblads redaksjonelle profil / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

Andre pinsedag – Astrid Sætrang Morvik

17. mai – Hilde Barsnes

Treenighetssøndag – Stephen Reid

2. søndag etter pinse – Kjell A. Skartseterhagen

Retreaten tvinger en inn i et annet tempo. En utfordres til å la stillheten og naturen, tekstene og bønnene tale

Tenk å få slippe å si noe...

Hvor sliten er du egentlig?

- av å yte
hjelp
forkynne
trøste
undervise?

Av stadig å være til for andre, i alle fall på jobb, men kanskje også på hjemmebane?

Kanskje er det farlig å tenke etter, for kanskje har du tenkt på det lenge, men det finnes ikke rom, så da er det bare å riste trøttheten av seg og gå videre...

Jeg vet et sted.

Og denne gangen er det ikke Institutt for Sjelesorg, der jeg til daglig arbeider. Det er Tomasgården ved Kornsjø.

Jeg tenkte: jeg har ikke tid. Men jeg måtte: for staben skulle på retreat. Heltaus!

Tenk å kunne være sammen med dem du arbeider med til daglig, og som du prater og prater og prater med, og så være sammen i et annet nærvær. Der vi ikke skal gi og yte, verken til andre eller hverandre. Der bønner og tekstord får leve uten utlegelse eller forklaring. Og der stillheten ikke forstyrres av mestrende ord. Hva lever der inne, under ordene? Kan noen være sammen med meg der, når jeg finner kildene i det dype – eller sorgene – smerten over Gudsfravær eller lengsel etter Guds nærvær?

Ja, husfolket er der. Stillfarende til stede. Oppmerksom på betydningen av detaljene. Det være seg tornekronen som de har lagt rundt lyset i kapellet, eller brødet de har bakt som de bryter i nattverden. Det er betjenende nærvær, oppredd seng og velsmakende måltider. Kanskje kunne jeg lære noe av det i mine samtaler med andre: å tre litt tilbake så Kristus kan komme til... Kanskje hadde det vært en fordel om mine mange ord ble litt færre?

Retreaten tvinger en inn i et annet tempo. En utfordres til å la stillheten og naturen, tekstene og bønnene tale.

Her og nå lanserer jeg det også som en ide for andre staber. Ikke for alle staber. Noen blir provosert bare ved tanken. Jeg har samtalt nok med mennesker til å vite at det er mange som ikke kunne tenke seg å reise sammen med staben, ikke på noen som helst slags måte, om retreaten så skulle være aldri så taus. En har mer enn nok av de menneskene til daglig, om en ikke også skulle være sammen med dem på retreat.

Det kan også være at oppgaver, sorger, belastninger og forpliktelser er av en slik karakter at bare tanken på å skulle reise bort, om enn bare noen få dager, blir en umulighet. Jeg har hatt tider der jeg måtte stryke retreaten av almanakken, for det gikk bare ikke. Det var nok å være prest og kollega, mor og datter, svi-

gerdatter og ektefelle. Hvor er stedet der en kan få puste? Jeg måtte nøye meg med noen turer i skogen og noen stille øyeblikk på mine egne hemmelige steder. Livet var for fullt og kanskje også for smertefullt.

Og ikke alle kan tenke seg denne form for åndelig påfyll. Det er ulike veier å gå for oss. Det var derfor Gud skapte oss forskjellige. Likevel håper jeg lengselen etter å få møte den inkarnerte og den oppstandne stadig må drive oss videre til nye vannhull, der også vi som til daglig øser ut for andre, kan drikke av kildene, og la andre betjene oss med livgivende vann.

I min forrige leder sa jeg noe om den gode, kollegiale samtale som kunne bli som vennskapets sakrament.

Denne gangen handler det om retreat. Det kan være andre måter og andre veier. Men vår tid lengter etter mennesker som søker veier inn til et Kristus-nærvær som kan være bærende for travle hverdager. Tenk om prestekontoret kunne være stengt noen dager, fordi staben var av gårde for å be! Det hadde vært litt av en beskjed på telefonsvareren! Eller kanskje det kan gis rom for at den enkelte gis noen dager i året, slik at en selv kan velge hvilken form denne vannkilden skal ha, men slik at det er rom for hver og en til å finne et sted og en måte å øse av frelsens kilder for sin egen del.

I år er det femti år siden Edin Løvås startet med retreat i Norge. Dette markeres med retreatfest i Oslo 4.–6. mai. Det er et jubileum som er vel verdt å merke seg. Her og nå er det bare å gratulere og med denne lederen takke for det bevegelsen har betydd og fremdeles betyr for både Den norske Kirke og frikirkene her til lands. Det var vel forresten ikke så mange som tenkte økumenisk på den måten som Edin Løvås gjorde det allerede på 50/60-tallet. Bare det er ganske enestående.

I år er det femti år siden Edin Løvås startet med retreat i Norge. Dette markeres med retreatfest i Oslo 4.–6. mai

BERIT OKKENHAUG
berit.okkenhaug@sjelesorg.no

Kirken og seksualiteten – en replikk

AV INGE MANNSÅKER

Kjære Morten Erik Stensberg.

Du har mye på hjertet i din artikkel om Kirken, kroppen og seksualiteten. Du har også klokkelig utstyrt den med undertitelen «ufullstendige tanker omkring et bispevalg»

Når jeg gir min støtte til mye av det du sier om seksualiteten som en gudgitt del av vår menneskelighet, må jeg også si hva jeg savner. Livet, og dermed seksualiteten, er ikke gitt oss bare til glede, men også til forvaltning. Det er du selvfølgelig klar over, og det er vel derfor du har reservert deg med ordet «ufullstendig» under din artikkel. Den som leser din artikkel blir fort klar over at ordene «forvaltning», «etikk», er totalt fraværende.

Ikke alt i vårt liv er som det skal være, ikke alt er som det var i Guds skaperplan. Det må være ett av poengene ved syndefallsfortellingen: Selvutfoldelse av alt som bor i oss, er ikke uten problemer. Tvert imot: vår evne til å bruke – les misbruke – andre for å tilfredstille vår lyst til makt og egodyrkelse fører oss på avveier både som individ og menneskehet. Sex er ikke bare en gudgitt gave, men også et maktmiddel. Å forvalte seksualiteten slik at gleden over fellesskap og samhørighet blir maksimal er vår stadige utfordring. Sex-ogregp også i kristelige sammenhenger taler høyt om det.

Noen av de ubesvarte spørsmål ved din artikkel henger nok sammen med at du ikke definerer dine hovedord, f. eks. erotikk. Er forholdet mellom Jesus og hans himmelske Far fyldestgjørende beskrevet ved at det var «erotisk», slik du antyder? Det nye testamentet bruker helt andre ord, f. eks. Sønnens tillitsful-

le forhold til sin Far, også da lidelsen, selvforsakelsen og livsoppgivelsen ventet ham, da han døde på korset. «Far, i dine hender overgir jeg min ånd»

Jeg stusser også når du sier at kirken «stenger døren for de homofile». Hva mener du med «de homofile»? Er det de med en homofil legning, eller er det de samboende homofile? Når kirkemøtet sa nei til at samboende homofile skulle ha vigslende stillinger i kirken, er det det samme som å stenge døren for dem? Er det det samme som å krenke deres rettigheter? Er det en menneskerett å være leder i en menighet? Jeg kjenner ikke noen menighet som har stengt døren for homofile. Jeg beklager å måtte si at din ordbruk her hører mer hjemme i tabloidpressen enn i Luthersk Kirketidende.

Det er riktig, som du ivrer for, at vi må være flinkere til å utlegge seksualiteten som Guds gode gave, og samtidig – nettopp fordi det er en så stor gave – å holde fram forvalter-ansvaret og – når kjærligheten selv krever det – selvforsakelsen som dens tvillingord.

Østkirkens teologi og spiritualitet

AV HENNY FISKÅ HÄGG, FØRSTEAMANUENSIS, HØGSKOLEN I AGDER

Østkirkens ortodokse teologi og fromhet er noe som stadig flere av oss møter – på reiser i Middelhavslandene eller i møte med ikoner på mer hjemlige trakter. Jeg vil her forsøke å presentere de mest sentrale sidene ved denne teologiske tradisjonen. Den østlige, også kalt bysantinske, tradisjonen skiller seg på en del områder fra vår vestlige – katolske og protestantiske – tradisjon, ikke så mye når det gjelder selve trosinnholdet, som den vektleggingen man gir de ulike temaer i teologien.

Men først: hva ligger egentlig i betegnelsene «ortodoks» og «bysantinsk»? Ortodoks betyr ganske enkelt «rett lære» og bysantinsk kommer av Bysants (dagens Istanbul) og er den byen som keiser Konstantin (306–337) valgte som rikshovedstad for Romerriket i 330 (med tiden kalt Konstantinopol, «Konstantins by»).

Historisk bakgrunn

Da Romerriket var på sitt største på 100-tallet e. Kr., omfattet det hele området rundt Middelhavet, samt Gallia og Britannia i nord, med Roma som hovedstad. Fra midten av det 2. århundre kom stadig sterkere angrep utenfra, og det ble vanskelig å holde riket sammen. I 395 ble det delt i det Vestromerske og det Østromerske (bysantinske) rike. Vestriktet ble herjet av germanerne og i 476 ble den siste vestromerske keiser avsatt. Det østromerske rike besto ennå i tusen år, helt til tyrkernes erobring av Konstantinopol i 1453.

Splitnelsen av riket i 395 betød også en splittelse av kirken, i en latinsk- og en greskspråklig kirke. Kontakten mellom øst og vest var lenge til stede, men med tiden ble kløften stadig dypere og den gjensidige forståelsen stadig

mindre, helt til pave og patriark i 1054 lyste hverandre gjensidig i bann (høytidelig opphevet i 1965!). Begge påsto å være den eneste og rette Kirke, den ene kalt den «allminnelige» (katolske), den andre den «rettroende» (ortodokse).

Da keiser Konstantin valgte å flytte hovedstaden fra Roma til Bysants (330), var dette et naturlig trekk i og med at kristendommen sto vel så sterkt i de østlige som i de vestlige delene av riket. I øst utgjorde andelen av kristne noen steder mer enn halvparten av befolkningen. Samtidig var der stort et mangfold, engasjement og teologisk uenighet blant de troende.

Menneskets guddommeliggjørelse, hesykasmen og ikonene

De mest typiske kjennetegn på ortodoks teologi og spiritualitet er læren om menneskets guddommeliggjørelse, Jesusbønnen, betydningen av de hellige bildene (ikonene), samt vektleggingen av de negative eller ikke-erkjennbare aspektene ved begrepet om Gud.

Et utsagn av biskop Athanasius (300-tallet) er mye brukt i denne sammenhengen. Han hevdet at «Det mennesker er, det ville Kristus bli, forat mennesket skulle få bli det Kristus er». Menneskene kan altså bli lik Kristus, som er Gud – de kan bli guddommeliggjorte. Veien til å oppnå dette for den ortodokse kristne går gjennom forsakelsens vei, å befri seg fra sine lidenskaper og oppnå en tilstand av indre stillhet, hesykia, en tilstand hinsides ordene og intellektet. Jesusbønnen, eller hjertebønnen, kalles den bønne som skal hjelpe mennesket til å oppnå dette. Jesusbønnen gjentas uavlatelig. Den lyder slik: «Herre Jesus Kristus, forbarm deg over meg.» Denne tradisjonen fikk

et teologisk uttrykk på 900-tallet ved Symeon den nye teologen (949–1022), også kalt hesykasmens far.

En annen vei til å oppnå guddommeliggjørelsen er knyttet til ikonene. I ortodoks teologi har disse hellige bildene en fremtredende plass. Den teologiske legitimeringen av ikonenes betydning knyttes til Johannes av Damaskus (675–749). I den såkalte billedstriden som oppsto på 700-tallet, utløst av keiser Leo som forbød all bruk av ikoner, sto Johannes frem som ikonforkjempernes viktigste talsmann. Forsvaret hans bygger på inkarnasjonen, at Gud ble menneske:

Hadde vi laget bilder av den usynlige Gud, da ville det vært synd. Det er jo umulig å avbilde det kroppsløse, det formløse, det som ikke kan sees og som ikke har grenser. Og igjen: hadde vi laget bilder av mennesker som vi betraktet som guder og tilba som guder, da ville dette vært vantro. Men vi gjør ikke noe av dette. Vi feiler ikke når vi lager bilder av Gud som ble kjød og som ble sett på jorden i kjødet, som levde sammen med menneskene og som i sin grenseløse godhet tok på seg vår legemlige natur, vår lidelse, vår form og farge.¹

Billedforbudet som fremdeles står sterkt i jødedommen og islam, og som forbyr religionenes tilhengere å lage bilder av Gud, engler eller profeter, skulle altså ikke være noen hindring for de kristne. Fordi Gud var en inkarnert Gud – en lære som er utenkelig i jødedom og islam – var det legitimt å avbilde Gud i hans kroppslige form.

De to veiene til gudserkjennelse

Den kristne lære om Gud som uskapt og transcendent og som vesensforskjellig fra alt annet, inkludert mennesket, vektlegges sterkt i orodoks teologi. Gud er den uskapte, ubeskrivbare og uerkjennbare. Spørsmålet om menneskets mulighet til å få kunnskap om den uerkjennbare, om grensene for gudskunnskapen, samt spørsmålet om språkets mulighet for å uttrykke Gud, ble diskutert av kirkefedrene allerede fra det andre århundre og framover. Deres svar er samtidig et forsøk på tankemessig å tilrettelegge den idéen som faktisk ligger til grunn både for læren om menneskets helligjørelse, betydningen av ikonene og hesykasmen: Det finnes to veier til

kunnskap om Gud. Den første er den negative, eller uvitenhetens vei. Den syriske munken Dionysios Areopagiten (4–500-tallet) brukte metaforene «guddommelig mørke» og «ikke-kunnskapens mørke» når han omtalte det som ikke lar seg omtale:

«Du må, kjære Timoteus, i din iherdige streben etter å skue de mystiske ting, forlate sansningen: den tankemessige virksomhet, alt det sanselige og tenkbare – alt det som ikke er eller er til. I den grad det er mulig, må du stige ved ikke-kunnskap mot forening med det som er bortenfor alt som er til, bortenfor all kunnskap. Da skal du stige opp i stråleglansen av det guddommelige mørke ...²»

Denne kunnskapsveien tar utgangspunkt i at Gud i sitt vesen er bortenfor den menneskelige erkjennelse. Det finnes ingenting i vår verden som kan beskrive ham; man kan aldri si positivt hva Gud er, bare hva han ikke er. Den andre kunnskapsveien, den positive, er nært knyttet til den første. Mens Gud i sitt vesen er uerkjennbar, har han gjennom sine energier – eller virksomheter – gjort seg kjent. Bare gjennom disse – som inkluderer skaperverket og Sønnen – kan Gud erkjennes. Gregor av Nyssa (300-tallet) skriver:

«Vi danner oss en forestilling, ikke om vesenet, men om visdommen til han som gjorde alt med visdom ... For Han som er usynlig av natur, blir synlig i sine virksomheter, idet Han kan sees i de egenskaper som omgir Ham.³»

Ved å konstatere et skille mellom Guds vesen og hans energier eller hans virksomheter, gjør altså denne teologien det mulig å opprettholde spenningen mellom den ukjente og den åpenbarte Gud. I ortodoks tradisjon er Gud både erkjennbar og uerkjennbar på samme tid, både lys og mørke. Dette paradokset er et kriterium for en rett gudserkjennelse.

Noter

1 Østkirken. Skrifter fra bysantinsk og ortodoks kristendom. Verdens hellige skrifter. De norske bokklubbene 2002, 134.

2 Østkirken. Skrifter fra bysantinsk og ortodoks kristendom. Verdens hellige skrifter. De norske bokklubbene 2002, 105.

3 Østkirken. Skrifter fra bysantinsk og ortodoks kristendom. Verdens hellige skrifter. De norske bokklubbene 2002, 52.

Kirkens røst i 1905: Norsk Kirkeblads redaksjonelle profil

AV ANDREAS AARFLOT

I sak var det i unionsspørsmålet ingen stor meningsforskjell mellom Luthersk Kirketidende og dets liberale motpol *Norsk Kirkeblad*. Redaktørene Thorvald Klaveness og Sigurd Bretteville Jensen i Norsk Kirkeblad appellerer også til det norske kristenfolk om å gi sin helhjertede støtte til vedtaket om unionens oppløsning. De spiller på nasjonale strenger og påberoper seg historiens arv når det gjelde nordmenneskenes frihetstrang: «minderne fra vort folks fortid træder stærkere end ellers frem for vor sjæl, en fremtid med ny lykke og hæder for vort land dæmrer for vort blik, fædrelandskjærligheden vælder frem hos os som af friske kilder, glæden over at føle os som et samlet folk varmer vort sind». Slik heter det i en artikkel som oppfordrer til helhjertet oppslutning om folkeavstemningen 13. August. (NK 1905, s.248f – 12. August)

Det pekes på at nettopp i de seneste tider har også en slumrende fedrelandskjærlighet hos kristenfolket slått ut i full kraft. «Paa mange vis er det i de forløbne maaneder kommet for dagen, at ogsaa vort kirkefolk, prester og lægfolk i forening – af hjertet er med i følelsen for og arbeidet for vort lands selvstændighed og ære». Nå maner redaksjonen alle til å delta i avstemningen og gi det riktige svar, et fulltonende ja til spørsmålet som stilles. «Vor enighed har hidtil været vor styrke», heter det. Men redaksjonen minner også om at det kommer en arbeidsdag for kirken etterpå:

«Derom kan der ikke være tvil, at det folkelige gjennombrud som vi nu oplever, nødvendigvis vil stille øgede krav til vor arbejdsvillighed og offervillighed for fædrelandet

...Maatte den store fællesudtalelse, der nu som aldrig før vil samle det norske folk, ogsaa samle det til anspændt og pligtfuldt arbejde paa alle folkelivets omraader!».

En kritisk tone finner vi i en signert artikkel av redaktør Klaveness, der han advarer mot å la seg blende av begeistringens overbegivenhetenes gang, slik at det blir tiet til synd og overgrep hos den enkelte eller i samfunnet. (Thv. Klaveness: «Presten som profet», NK 1905, s. 239 ff.)

Det er særlig prestenes ansvar å trekke uretten frem i lyset, men også den menige kristne har plikt og rett til å røfse synd og falskhet, særlig om den skulle finnes hos prestene selv. «Jo mere demokratiet trænger igjennem i et folk, des mere trænger de et presteskab som frygtløst blotter alt som truer med at forgifte samfundet og folkelivet». Prestene skal ikke vike tilbake for å påpeke det som er galt hos de styrende, hos partiene: «fordi majoritetens synder er saameget farligere for det hele samfund, skal netop deres synder paapeges og straffes med særligt eftertryk. Det gjorde ogsaa baade profeterne og Jesus». Klaveness fnyser av «de prester som ingenting gjør, men bare gaar der og er snille og pene og søde og blide og – tier stille til forargelserne som sker omkring dem».

Selv om disse formaninger har en nokså generell karakter, kan det kanskje spores en brodd mot den altfor ureflekterte nasjonale begeistring når han sier:

«Et frittalende presteskab er ligesaa nødvendig for et frit folk som en fri presse. Det er en let sag at kneble et protestantisk pres-

teskab og gjøre det snilt og føielig, saa det lukker øinene, folder hænderne og lyser ved signelse baade over ligt og uligt. Men verken stat eller kirke, verken folket eller den enkelte er tjent med det».¹

Også Norsk Kirkeblad kommenterer folkeavstemningen om republikk eller kongedømme, men argumenterer svært pragmatisk med at det nå gjelder å slutte opp om den løsning som er anbefalt av Storting og regjering. Det ser ut som om de har en større åpenhet på prinsipielt grunnlag for en republikk, men adværer også om de virkninger en slik løsning vil kunne få for forholdet mellom stat og kirke:

«Efter den udvikling vort politiske liv har gjennemgaaet den sidste menneskealder, kunde man ventet at folket havde givet sig en republikansk forfatning nu, da det ikke har forpligtelse mod noget dynasti, men staar ganske frit. Vi tvivler ikke paa at vort folk havde været modent til en saadan forandring, ja, at den vilde vist sig at være den som passer bedst for vore enkle forhold og sterke demokratiske drag». (NK 1905, s. 353)

En selvransakende og dempet tone kommer også frem i redaksjonens kommentarer etter Karlstad-forliket, som endelig stadfestet en fredelig løsning på unionsspørsmålet. («Fred», NK 1905, s. 321f.). Artikkelen understreker først den prinsipielle motstand mot krig som løsning av konflikter. Men muligheten for en væpnet konflikt hadde vært til stede, og det synes som redaktørene ikke helt utelukket et slikt alternativ i verste fall: «At kristenfolket i vort land, og først og fremst dets prester, fra første stund af maatte være klar over at krig med Sverige kun turde prøves naar alt andet var forsøgt, er noget som burde være selv-sagt». Men nå var saken løst slik den også etter kristne prinsipper burde løses, og forhandlerne er kommet tilbake med fred, selv om den hadde sine omkostninger. «Lad det nu blive klart, ogsaa for vore kristne brødre og søstre inde i Sverige, at det er noget stort for det norske kristenfolk at faa fred og mindeligt opgjør. At det ikke var lovløshed og brutale magtveie norske prester mente at sanktionere da de gikk med paa den nye tingenes orden». Redaksjonen maner derfor til oppslutning om regjeringens linje.

Prinsipper i fokus

Ved siden av den forholdsvis forsiktige praktisk-politiske linje som redaksjonen i Norsk Kirkeblad fører, er det interessant at den gir plass for noen mer prinsipielt analytiske bidrag om nasjonalfølelse og etikk, av henholdsvis Jens Gleditsch og Johannes Ordning. Gleditsch melder seg allerede 10. juni med noen betraktninger om religion og politikk. (J. Gleditsch: *Religion og politikk*, NK 1905, s. 177ff) Artikkelen er uten direkte hentydning til vedtaket 7. juni, og er antakelig skrevet før denne dato. Den handler om det skille Gleditsch finner mellom politikken som et innenverdslig fenomen og religionen som et åndelig fenomen: «Politiken er af denne verden, verdslig i maal og verdslig i midler... Men religion er evigt liv. Religion er bøn, politik er magt.» Men Gleditsch er opptatt av at disse to størrelser i enkelte helt spesielle situasjoner finner hverandre og går opp så å si i en høyere enhet. De «drages til hinanden med uimodstaaelig magnetisk tiltrækning», sier han, og fortsetter:

«Det hænger sammen med at politiken da opfører med at være en forstandsmæssig beregning af kræfters samspil. Vi er ikke længer vore egne; vi merker tydelig at der sættes formaal ud over os selv. Undergrunden under livet løfter og bærer os frem mens vi strider; politiken løftes op paa fædrelandskjerlighedens vinger, den gennemglødes og beaandes af nyt haab, den ser profetisk paa spirende muligheder».

Derfor er det etter Gleditsch's mening «mer kristendom i ærlig fædrelandskjerlighed end i den tomme selvopgivelse». Den moralske vurdering, basert på religionens forpliktelse, skal være politikens samvittighet. Nasjonale strømninger er som religiøse vekkelse, sier han, «profet og kriger stiger op fra dybet som flammende ild».

I et senere innlegg fra august måned kommenterer Gleditsch mer eksplisitt det som har skjedd, under overskriften «*Kirkelige forhaabninger*» (NK 1905, s. 250ff) Han omtaler den enhet som er skapt i folket, som ikke er fullkommen, men har det han kaller «en betydelig ideel kjærne», og som har stor praktisk verdi, fordi mange viljer spennes mot ett formål. Borgersamfunnet og kirkesamfunnet

lever ved siden av hverandre, sier han, og de har en god del av sin historie felles. De innvirker derfor på hverandre. Det er dessuten stort slektskap i de indre bærende krefter, heter det, for «baade fædrelandskjærligheden og kjærlighed til kirken er idealfølelser, begge bærer paa en idealiserende anskuelse af den sansbare virkelighed». I en slik historiefilosofisk betraktning hevder Gleditsch at Sverige er stagnert i en statisk forbindelse mellom kirke og folk, mens Norge har stått friere i forhold til sine brokete historiske tradisjoner og har utviklet et mer tidsbestemt, demokratisk tanke- og handlingsmønster. Vi har den fordel, sier han, «at nye tankeforbindelser og nye samfundsskikke hos os danner sig forholdsvis hurtigt og let, og hvad der ikke er mindst glædeligt, nye impulser fra Kristus synes at have særlig let for at finde indgang»... «Verdens ligevegt er nu engang ikke stabil, den holdes oppe af bevægelsen». Han hevder at den demokratisering som har skjedd i det norske samfunn har tilveiebrakt en merkverdig likevekt, og det siste halvårs begivenheter har bidratt til dette. Også i kirken er det en demokratiseringsprosess i gang, som han håper til sist vil føre til enda et unionsbrudd, nemlig bruddet av unionen mellom stat og kirke, «saa vi faar den fri folkekirke i den fri stat, begge styrt nedenfra»... «Den dag oplever vi kanske ikke», avslutter han, «men det gaar an at se den i det fjerne og hilse den og bekjende, at vi er fremmede og utlændinge paa jorden».

Sitt mest utførlige bidrag til diskusjonen gir Gleditsch i et lengere essay over to nummer i november, med tittelen: «*Ethiske problemer, fremkaldte ved de politiske begivenheder*» (NK 1905, s.345ff; 354ff). Der drøfter han viktige spørsmål av mer filosofisk karakter, knyttet til forholdet mellom plikt og lojalitet, og spørsmålet om hvilken grad av rett det lå bak de forskjellige standpunkter i unionsspørsmålet.

Gleditsch innleder med å peke på det han kaller en individualisering av plikten som har funnet sted i den seneste tid. Hadde 7. Juni funnet sted 30 år tidligere, sier han, ville den gamle oppfatning av en religiøst betinget lydighet mot øvrigheten ha gjort seg sterkt gjeldende. En slik forståelse synes ikke å ha fotfeste lenger i Norge, men den kan spores i Sverige og blant enkelte konservative tyske

teologer, som vil avlede lydighetsplikten mot øvrigheten (dvs kongen) av det fjerde bud. I Norge kan man enkelte steder finne det diametralt motsatte syn, sier han, nemlig at det er «en direkte af Gud paalagt pligt at gaa op i den nationalliberale bevægelse af 1905». Han henviser til et forlydende om at en prest ved avstemningen om unionsoppløsningen 13. August skulle ha sagt til sin menighet: «Væ Eder, dersom I ikke stemmer ja!».

Gleditsch mener å finne tre typer av argumenter i den norske opinion i forhold til unionsoppløsningen. Den ene, som ligger nær den nevnte «svensk-tyske rettroenhet» finner at det norske folk egentlig har handlet urettmessig overfor den svenske konge eller den formelle rettsordning. Den motsatte ytterlighet ligger i hevdelsen av at det norske folk helt og fullt står på den formelle retts grunn: Kongen har avsatt seg selv, Sverige har selv trått ut av unionens rettslige ramme. Med sin kjente ironiske tendens sier Gleditsch at dette syn hos mange forenes med et religiøst syn: «Fordi Norge har hel formel ret, derfor er Gud med Norge». Det tredje standpunkt er et formidlende syn, som mener at Norge ikke har hele retten på sin side, verken formelt eller reelt, men det har en vesentlig rett i oppfatningen av at vårt folk er suverent og derfor under visse omstendigheter kan hevde sin uavhengighet også ved å oppsi et slikt kontraktsforhold som unionen.

Gleditsch finner at alle disse standpunkter reflekterer en «kritisk» vurdering, som går ut fra at plikten ikke er direkte gitt ved et religiøst bud, men er gjenstand for undersøkelse av de foreliggende forhold. Derved taper plikten sin absolutte karakter, og blir avhengig av den enkeltes subjektive vurdering av hva situasjonen krever. Slik kan det oppstå plikt-kollisjoner mellom mennesker eller retninger som kjenner seg pliktmessig bundet til forskjellige løsninger. Derfor faller ikke plikt og formell rett sammen. I det foreliggende tilfelle understreker Gleditsch at det har vært rettsbrudd på alle kanter.

«Vi befandt os i virkeligheden i en stilling, hvor forskjellen mellem formel ret og pligt bliver tydelig. Den formelle ret, retsstatens positive ordninger strækker ikke altid til, de lader os oftere i stikken end vi selv tænker

over til hverdags. Men pligten følger os bestandig, og dens indre absolute vurdering kommer under saadanne omstændigheder klarest til sin ret».

For Gleditsch er det *nasjonalfølelsen* han ser som den overordnede impuls som skaper plikten i dette tilfelle: «Nationalfølelsen er en værdifølelse. Jeg besidder en vis større eller mindre følelse for den verdi mit folk har som helhed».

Men det som i tillegg bestemmer reaksjonsmønsteret, er at det hadde inntrådt en krise, gjennom begivenheter som førte til at folkets selvfølelse ville lide en knekk om den ikke fikk hevde seg. «Delvis er krisen os paatvunget, delvis har den indre berettigelse, men det væsentlige for den etniske betragtning er at den indtræder og derved tvinger til handling». Gleditsch sier at han selv hadde hatt det standpunkt at unionen burde beholdes, i håp om at den ville overvinne den krisen som var skapt: «Jeg var saaledes fuldstændig uskikket til at optræde handlende i krisen». Men, sier han, idet tingen er skjedd, står saken annerledes.

«Og her kommer vi til en overmaade vigtig side ved etikken, det er dens afhængighed af historien. Det er ikke nok med at nye forhold opløser gamle etniske ideer. Der udøves ogsaa gjennem handling en positiv, oppbyggende indflydelse paa de etniske idealer.... Hvorfor skulde jeg ikke indrømme at mer daadkraftige naturer end min ved at gribe ind i tingenes gang løfter mit nationale selvstændighedsideal høiere op.... Det er i sin orden at min vurdering af mit folks selvstændighedsret er stigende i lys af en handling hvorved udvalgte mænd selv sætter maalene høiere op end det er skeed siden 1814. Jeg kan ligefrem ikke unddrage mig at faa større samfølelse med og glæde i mit folk end før».

Også en større artikkel av *Johannes Ording* i desembernummeret av bladet tar opp mer prinsipielle synspunkter på unionsoppløsningen. Han skriver under tittelen: «*Vor nationale frigjørelse, set fra et religiøst-etisk synspunkt*». (NK 1905, s. 378 ff) Det er tydelig at redaksjonen beflitter seg på å belyse den sterke nasjonale strømning, ikke bare ut fra praktiske, men også ut fra teologiske overveielser,

og derfor trykker artikler av mer prinsipiell art. Ording peker på at begivenhetene på forskjellig måte «sætter vor retsfølelse og moralske bevidsthed, og dermed ogsaa vor kristelige livsanskuelse i brydning». Derfor finner han det nødvendig først å si noe om det prinsipielle forhold mellom kristendom og politikk. Fremstillingen av dette forhold avhenger etter Ordings mening av om man hevder «den gamle, orthodox-pietistiske eller den moderne, historiske opfatning af kristendommen». Det ortodokse syn kjennetegnes enten ved at man ikke ser noen sammenheng mellom kristendommen og politikken, eller at man mener at politikken skal være direkte avhengig av anvisninger i Guds ord. Den vanligste variant er at man ser de politiske ordninger som tilveiebrakt for å holde synden i tømme, og henviser til naturretten som kilde for de samfunnsmessige ordninger. Men Ording hevder at det rette forhold mellom kristendom og politikk bare kan avledes av en historisk bibeltolkning, som ikke henger fast i løse revne bibelord, men som «i kristendommen ser den ideale, religiøs-etniske aandsmagt, som efterhaanden udfolder sig historisk til alle sider. Paa dette standpunkt finder man, at der er en indre, positiv livssammenheng ogsaa mellem kristendommen og det politiske liv».

Staten med sine politiske ordninger og liv har sin selvstendige opprinnelse og må ha sitt selvstendige formål. Den er oppstått ved en naturlig og nødvendig, normal utvikling. Den er ikke blitt til på grunn av synden alene. Staten og de etiske kulturgoder som den rommer er nødvendige betingelser for å virkeliggjøre det kristelige livsideal, Guds rike. Omvendt går det også ut impulser på det politiske liv fra det kristelige ideal, nemlig for det første *personlighetens selvstendige rett og verdi*, og dernest den moralske lov om *underordning og tjeneste*. Den første av disse tanker må politisk anvendt fore til anerkjennelsen av alle borgeres frihet og selvstendighet, og dermed til folkets suverenitet og selvstyre, mens den andre betoner lydighetsplikten mot gjeldende samfunnsorden og lov. Men disse forhold står i et gjensidig avhengighetsforhold:

«Hvis derfor den gjældende samfunnsorden ikke lenger er tjenlig for folkets og de enkeltes selvstendige liv, men endog hem-

mer eller skader det, da har den, ogsaa kristelig seet, mistet sin ret. I sin politiske konsekvens er derfor kristendommen paa en gang reformerende (i tilfælde revolutionær) og konservativ, demokratisk og aristokratisk».

Etter disse generelle overveielser går nå Ording over til en analyse av den aktuelle situasjon i Norge. Han peker først på at det var nasjonalfølelsen, fedrelandskjærligheten som var den drivende kraft i den nasjonale frigjørelse – ikke økonomiske og sosialpolitiske interesser. Overfor denne tendens må kirken på den ene side fremholde at det nasjonale liv ikke er det høyeste liv, det er «vor folkeindividualitets liv». Guds rike er større. Faren er at nasjonalfølelsen «kan under sit høitrykk oppsuge alle andre værdier, baade de timelige og de aandelige. Da opstaar den nationale svindel, og moralen bliver den nationale æres- og krigsmoral». Men på den annen side må kirken anerkjenne nasjonalfølelsens store rett og verdi. Den er en betingelse for at Guds rike med sine universelle goder kan virkeligjøres i folket. «Et folks nasjonale selvstændighed er en af betingelserne for, at det højeste almenmenneskelige liv kan udfolde sig i sin rigdom og mangfoldighed». Derfor mener Ording det må være både en rett og en plikt å verge den nasjonale selvstændighet, om nødvendig med makt. Han argumenterer med at et slikt forsvar ikke er i strid med, men i pakt med det kristelige ideal. For ved å oppgi selvstendigheten vil folket kunne pådra seg enda større nder. Og han hevder at det onde vi pådrar oss ved å sette liv i fare i en forsvarskrig, er et mindre onde enn det at et helt folk mister sin selvstændighet. «Det stemmer med kristendommen at vælge det mindre onde for et større, at ofre det lavere gode for det højere – at sætte det lavere liv til for at vinde det højere», sier han. «Det kan blive nødvendigt at gaa frem indirekte, ad omveje – i det godes tjeneste og for dets skyld at tilføie de andre smerte». Slik Gud selv handler både gjennom forsoning og straff, slik må også staten kunne innrette seg med at det er «to former for det samme kristelige ideals gjennomførelse». Kristelig sett gjelder det likevel alltid å søke forsoningens og kjærlighetens vei, først i det private liv, men ogsaa i det offentlige liv.

Sammenfatning

Vi har sett at de to kirkelige opinionsblader, Luthersk Kirketidende og Norsk Kirkeblad gjennom året 1905 tar klar stilling til unionsoppløsningen og bidrar aktivt til å formidle fedrelandskjærlighet og støtte til de nasjonale strømninger. Redaksjonen i begge blader mener seg å representere både prestene og de brede lag av kirkefolket i de standpunkter som forfektes. Samtidig søker de bevisst å påvirke opinionen og gi støtte til handlingsmønstre som kan fremme utviklingen i den ønskede retning. Det appelleres til prester og menigheter om aktiv oppslutning i avstemninger som støtter regjeringens politikk. Luthersk Kirketidende går lengst i en ukritisk støtte til regjeringens konkrete fremstøt, med den begrunnelse at det gjelder å slutte opp om de menn som har ført forhandlingene frem til det ønskede resultat. Norsk Kirkeblad fører en noe mer dempet språkbruk. Det kan kanskje henge sammen med at den ene av redaktørene, Thorvald Klaveness i sitt andre tidsskrift, Kirke og Kultur, hadde uttalt seg noe reservert til 7de juni-vedtaket.²

Begge redaksjoner synes likevel å gi en klar tilslutning til det faktiske resultat av forhandlingene, og refererer til dels utførlig de argumenter som har vært ført i marken. Det er de praktisk-politiske synspunkter som dominerer, og disse sammenfaller i hovedsak i begge blader. Det blir pekt på at det er forhandlinger og en løsning ved eventuell voldgift som er den rette fremgangsmåte, som svarer best til kirkens idealer, og det er en tydelig lettelse over at drøftingene endte med et forlik, som var til å leve med, selv om det ogsaa inneholdt smertelige innrømmelser. Muligheten for en løsning gjennom militær konfrontasjon avvises i LK som «en forbrytersk Tanke», mens NK omtaler det som en løsning som «kun turde prøves naar alt andet var forsøgt».

I Johannes Ordings prinsipielle overveielser synes tanken på krig å stå åpen som en siste utvei. De verdier som stod på spill, selvstændighet og frihet, fremstod etter hvert som så grunnleggende, at de måtte sikres for enhver pris. Det kunne hende at et mindre onde (krig) måtte velges for å unngå et større onde (tap av selvstændigheten).

Men det er ogsaa andre forskjeller i den

redaksjonelle vinkling. På det politiske plan noterer vi en markert skepsis i Luthersk Kirkeetidene mot tanken om en grunnlovgivende forsamling til å utrede den fremtidige statsform. Redaksjonen maner frem republikkens spøkelse og holder seg til det tilvante monarki. Norsk Kirkeblad, derimot, synes å ha en prinsipiell åpenhet for republikken, som en naturlig konsekvens av demokratiseringen i samfunnet gjennom de seneste årtier. Det er imidlertid ingen klar skjelning hos redaksjonene mellom de prinsipielle, teologisk og etisk begrunnede standpunkter i dette spørsmål, og de praktisk-politiske markeringer.

Et sterkere refleksjonsnivå kommer til uttrykk særlig i enkelte innsendte artikler i Norsk Kirkeblad. Her drøftes blant annet spørsmålet om den etiske forankring av fedrelandskjærligheten, og om rettsfølelsens juridiske og etiske dimensjoner.

Det er særlig innleggene fra Jens Gleditsch og Johannes Ording som utvider synsfeltet og trekker opp noen mer grunnleggende filosofiske og teologiske linjer. De er begge skarp-skodde teologer av den liberale, religionsfilosofisk orienterte skole, og har til dels sammenfallende synspunkter, men skiller seg også, blant annet i tilnæringsmåten. Begge anlegger et historisk-kritisk synspunkt på utviklingen og peker på forskjellen mellom den gamle ortodokse samfunnsforståelse, som var preget av standstenkning og øvrighetslojalitet, og den nye liberale rettstenkning som tok utgangspunkt i individets selvstendighet og forklarte statens og folkets normer som fellesskapsverdier med røtter i naturretten og mer allmenne, hensiktsmessige modeller for menneskelig samliv til beste for alle. De hevder begge at dette henger sammen med en friere holdning til Bibelens formaninger, som frukt av en utvikling i retning av en mer kritisk skriftfortolkning, med større sans for den historiske kontekst, både når det gjelder tilblivelsen av de bibelske skrifter og samtidens bruk av dem.

For Gleditsch ligger vekten på at det moralske handlingsmønster i forbindelse med unionsoppløsningen er betinget av etiske idealer som er sprunget frem av folkedypet, og som har sin indre berettigelse. Det er nasjonalfølelsen som er kjernen og drivkraften i denne

utvikling, og den løfter folket og den enkelte ut over en statisk og nedarvet lojalitetsbundethet. Det oppstår en konflikt mellom rettsfølelsen og pliktfølelsen, hvor plikten består i å følge den ideale drivkraft fra nasjonalfølelsen og gå de nødvendige skritt inn i en ny historisk epoke. Bare slik kan en oppfylle det bibelske krav om å være «sannheten tro i kjærlighet».

Johannes Ording tar utgangspunkt i personlighetens selvstendige rett og verdi, og hevder at en samfunnsorden som ikke lenger er tjenlig for folkets og de enkeltes selvstendige liv, har mistet sin rett. I dette perspektiv hevder han at et folks nasjonale selvstendighet er en betingelse for at det menneskelige liv kan utfolde seg i sin rikdom og mangfoldighet. Derfor er det som har skjedd gjennom unionsoppløsningen etisk forsvarlig. Det er en videreføring av den positive utvikling av rettsfølelsen og respekten for menneskeverdet som har skjedd i den pågående demokratiseringsprosess i folket.

Andreas Aarflot

Noter

1 Kanskje finner vi her også en skjult kritikk av den behandling presten Christopher Bruun ved Johanneskirken i Kristiania fikk, da han åpent tok avstand fra unionsbruddet og etterpå kontant ble brakt til taushet ved direkte ordre fra kirkeministeren, som også sørget for at politiet hindret ham i å komme til med sine varslende bibellesninger i kirken, hvor han ville ha begrunnet sitt standpunkt. (Se Thorkildsen, *anf.arb.* s. 20 ff.)

2 Kirke og Kultur 1905, s. 326 ff. Klaveness støttet imidlertid senere kraftig opp om Karlstadforliket, Thorkildsen, *anf. a.* s. 77.

SØNDAGSTEKSTEN

Astrid Sætrang Morvik, Hilde Barsnes, Stephen Reid og Kjell A. Skartseterhagen

Andre pinsedag

16. mai 2005

Prekentekest: Joh 3,16–21
Jes 44,2–6; Apg 10,42–48

Den store dåpsdagen!

Andre pinsedag er en flott dag å ha dåp, gjerne dåp for konfirmanter, eller hva sier dere til dette: En ungdomsgudstjeneste med konfirmantdåp som høydepunkt?

Tekstene for dagen taler sterkt og klart om å være skapt og formet, utvalgt og velsignet (Jes 44). I Apg 10 er det også dåp og Den hellige And som er tema, og kommer vi til prekentekestene er det kjerneord fra konfirmantpensum som står i fokus. Det hadde vært spennende å forkynde ut fra disse flotte tekstene til unge mennesker denne dagen.

Og selvsagt passer tekstene til dåp generelt. Dåp er mange ting, og når vi forkynder om dåpen, velger vi litt ulik innfallsvinkel avhengig av situasjonen. Men i dag må vi gå rett til kjernen av menneskehetens problem; der det handler om å leve i mørket, under fortapelsens forbannelse. Vår eneste redning er å komme til lyset med våre liv, så vi blir frelst til det evige livet. Nylig leste jeg at det er de kirkeene som forkynder omvendelse som opplever vekst og tilslutning. Det tankekorset vil jeg bære med meg opp på prekestolen Andre pinsedag.

Som en Nikodemus om natten

Utgangspunktet er fariseeren Nikodemus som kommer til Jesus i ly av nattemørket. Dette er opp takten til vår tekst, og mye av det som sies fra v.16, må forstås i lys av versene 1–15. Tek-

sten får sin naturlige avslutning i og med v. 21. Vers 16 utpeker seg som et høydepunkt i denne teksten. Her er det første gang etter prologen at vi hører om Guds personlige initiativ, og det er også første gang i evangeliet at verbet «elske» (*agape*) brukes. (René Kieffer. Johannesevangeliet 1–10, s.88) I dette verset kobles Guds kjærlighet sammen med Sønnens død på korset (– et viktig belegg for den klassiske forsoningslære hvor Jesu død ikke sees som en stedfortredende soning for våre synder (den objektive forsoningslære), men en åpenbaring av Gud kjærlighet). Videre: Troen på Jesus gir evig liv. Er det et krav til tro? Hvor blir det da av Guds kjærlighet, kan han ikke elske oss til det evige liv uavhengig av vår tro? Svaret ligger i selve trosbegrepet. Hvis tro er en intellektuell øvelse, kan den bli meningsløs for mange. Det bibelske trosbegrepet er imidlertid mer å regne for en livsstil, der tjeneste og etterfølgelse er helt sentralt. Når Jesus kaller disipler er det i tråd med jødisk tradisjon. Se f.eks Josva 24,19ff om paktslutningen i Sikem. Gud ønsker mer for oss enn at vi skal frelses bevisstløse og uvitende inn i Guds rike. Han vil gi oss velsignelsen her og nå.

V. 17: Derfor tar Gud initiativ og sender oss sin sønn. I møte med ham blir det mulig å gjøre sitt eget valg. Kallet til etterfølgelse blir jordnært og like håndfast som paktslutningen ved Sikem. Jesus blir døren inn til frelsen (Joh 10,9).

V.18. Ved å tro på Jesus, får man amnesti. Men igjen, – er ikke det et for strengt krav, at man *må* tro? Det er avgjørende at Kristus-tro forstås på bakgrunn av hendelsen med Moses i ørkenen, v. 14–15, da han løftet opp en kobberslange slik at alle som ble bitt av giftslang-

ene i leiren kunne redde livet når de så opp på slangen (4 Mos 21,8f). Å tro er å reddes unna dommen ved å løfte blikket på Jesus. Lar du være, er du fortapt, på samme måte som den israelitt som unnlot å se på slangen når han ble bitt, døde.

V. 19–21: Disse versene er et enkelt resonement som det er vanskelig å være uenig i. Men vi sitter også igjen med et lite spørsmålstegn: *Dommen er at lyset er kommet til verden, men menneskene elsket mørket høyere...?* Også dette må vi forstå på bakgrunn av Moses og slangen i ørkenen: Den som *foretrekker* å leve i mørket, i onde gjerninger som holder en fanget, *vil* gå til grunne. Ved å kaste vrak på muligheten til redning ved å håpe på Jesus, er man allerede her i livet fortapt. Det er sterke ord, men for en Nikodemus som kommer snikende om natten, drevet av et gryende håp til Jesus, er det kanskje dette som skal til for å våge skrittet inn i lyset, til et åpent liv i tro og tillit.

Til prekenen

Hvordan forkynde evangeliet for (unge) mennesker slik at det blir interessant? Jeg har hengt meg opp i undersøkelsen som viser vekst blant de menigheter som forkynder omvendelse. Var ikke Jesu forkynnelse en forkynnelse til omvendelse? Visst var den det. Selv bruker jeg sjelden ordet omvendelse, men *saken* må det være mulig å løfte fram på en attraktiv måte?

Jesus snakket til Nikodemus, han som bare turte komme til Jesus i ly av nattemørket. Vi er mange som Nikodemus, mange som er redd for å tilkjenne interesse for Jesus og enda flere som er redd for å vise åpent og klart hva vi tror på og hva troen gjør med oss. Prekenen må gi hjelp til å nærme seg Jesus sammen med andre, og frimodighet til å la troen få noen konsekvenser! La oss ta utgangspunkt i en ungdomsgjeng eller en menighet med mange kirkeuvante som kommer i forbindelse med dåp. Følgende stikkord kan gi momenter til en preken:

- Kjærlighet og hengivelse
- Aksjon og reaksjon
- Tro og frelse
- Avsløring og nytt liv.

Kjærlighet og hengivelse

Kjærlighet er den store drivkraften i livet. De unge som står midt i puberteten, drømmer om den. De litt eldre med sine spedbarn har gjort sine erfaringer med den. Kjærlighet er alltid interessant, og vi kan med overbevisning fortelle at Guds vesen er kjærlighet, at vi er formet og skapt av kjærlighet, at vi blir innhentet av kjærlighet og når vi virkelig er ute og kjøre, er det bare kjærligheten som kan redde oss. Guds kjærlighet var begynnelsen. Har du elsket? Hvorfor? Hva satte kjærlighetens vibrasjoner i gang hos *deg*? Mange vil kunne svare at det begynte med at en annen viste en spesiell interesse. Forelskelsen dirrer som en spent streng mellom de yngste som gjør sine aller første erfaringer. Et øyeblikk, et smil, en rødming gir sine tydelige signaler, og så er man i gang. Kjærlighet kan være fryktelig spenningsfylt og nesten gjøre vondt. Når vi har det slik, da merkes slektskapet med Gud: Kjærlighet er en evne vi har felles med Skapere. Har han elsket oss slik? Av en slik kjærlighet kan det fødes hengivenhet. Kvinnen med nardussalven er et eksempel. Hun elsket fordi hun hadde fått sine mange synder tilgitt. Gud elsker oss på tross av våre synder og ufullkommenhet. Hvem kan stå imot en slik kjærlighet?

Aksjon og reaksjon

Når kjærligheten er stor nok, foder den handling. Gud handler. Han tar initiativ for å nærme seg sin elskede, med fare for å bli såret, med fare for å bli avvist. Han tar sjansen. Han sender Sonnen. Det er ikke bare aksjon, det er en *redningsaksjon*. For her er mer enn ønske om nærvær; her er en Skaper som ser at hans elskede er fanget, ufri og beveger seg mot avgrunnen. Her er *handling* det eneste rette svaret. Guds redningsaksjon består i å bli menneske, for bare som menneske kan han gripes og oppfattes av oss menneskelige. Hva gjør man ikke for sin elskede? Har Gud elsket oss slik, skylder ikke vi å elske hverandre? Redningsaksjonen skaper ringer i vannet. Den som tar imot Jesus, tar imot oppdraget. Vi dopes til å bli etterfølgere og disipler. Vi kan ikke la være å reagere på Jesus. Hvem kan være likegyldig til kjærlighet, død og oppstandelse?

Tro og frelse

Hører du et krav om tro? Er det dette som er vanskelig? Selv barn i 5–6 års alderen kan bli tvilere, ikke på Jesus, men på Gud. Når Gud blir en abstrakt størrelse som våre små hjerner ikke begriper, er det lettere å gi opp hele trosprosjektet. Troen må fremstilles annerledes:

Å tro er å løfte blikket mot redningsmannen. Riktignok korsfestet og et ynkelig syn, men når man har kjempet mot mørket og ondskapen, da blir man «litt pjusk» en stund. Tenk at vi kan overvinne døden og vinne evig liv bare ved å løfte blikket mot den korsfestede! Det er da ikke vanskelig! Selv en skeptiker vil ikke la den sjansen gå fra seg!

Å tro er å vende seg bort fra mørket og velge å leve i lyset, med sannheten som veiviser. Den målrettede vandringen i lyset er langt mer attraktiv enn meningsløs famling i mørket.

Jesus er et forbilde i forkynnelse om tro: Han grep fatt i den håpefulle troen han så hos Nikodemus og motiverte ham til å ta skittet fullt ut.

Avsløring og nytt liv

Å tro på Jesus uten at man merker det selv, gir ikke mye tilfredsstillende. Vi ønsker synlige resultater, også i kristenlivet! Den som har gått med dårlig samvittighet, vet hvordan det er. Den som har fått gjort opp for seg, vet at det kan være hardt, men likevel befriende. Å være sann er ikke farlig for den som har erfart at ærlighet ikke gir fordømmelse, men tilgivelse og nytt liv.

En engasjerende gudstjeneste

– er en gudstjeneste hvor man inviteres til å se på den gamle troen med nytt blikk. Pinsen er tiden for å tenne nye og gamle kirkegjengere! Jesus utfordret Nikodemus. Teksten gir oss ryggdekning for å være like utfordrende og klare som Jesus var. Særlig ungdommer har evnen til å la seg engasjere hvis vi tar sjansen på å være enkle og tydelige.

Så vil jeg ta i bruk lysgloben igjen: Jeg vil inviter konfirmanter, dåpsforeldre og andre til å tenne lys for seg selv. Det er en lavterskelhandling med mening!

Guds frelseshandling var drevet av kjærlig-

het. Det betyr at grunntonen i gudstjenesten må være omsorg som kommer til uttrykk ved at den enkelte blir sett og ved at vi velger salmer/ lovsanger som er mulig å relatere til, også for de som sjelden synger slike ting!

ASTRID SÆTRANG MORVIK
Kapellan i Lunner

17. mai 2005

Prekentekest: Luk. 1,50–53

Sal 127,1–2; Fil 4, 8–9

Gud signe vårt dyre fedreland!

17. mai er en festdag! Det som på mange måter er så flott med denne dagen er at det er en festdag for alle i hele Norge. De fleste festdager har en mer privat karakter som dåp, konfirmasjon og bryllup, ja også jul og påske er høytider og festdager der vi feirer med familie og nære venner. Men selv om en gjerne er sammen med familie og venner på 17. mai også, er det en dag vi feirer sammen med kjente og ukjente. Vi tar på oss våre fineste klær og går ut i bygd og by for å feire, ikke inn et sted først og fremst, men ut for å gå i tog og ut for å være sammen. Det er et flott syn når alle bygder og byer ikke bare er pyntet med flagg og bjørk, men med mennesker kledd i farger og stas. Akkurat i det våren de fleste steder i landet er i ferd med å sette sitt preg på naturen, yrer det av liv og røre på 17. mai, med unntak av noen slitne russ som har brukt opp hurraropene for en stund siden. Det er en dag for å feire livet, gleden, friheten og å være takknemlige. Det er en dag for se alt vi er glad for å kjenne solidaritet med de som ikke har de godene vi har, og det er en dag for ettertanke og for å be Gud velsigne vårt land!

Lovsang!

Vår prekantekst er en del av en lovsang – Marias lovsang! Like etter at Maria hadde møtt Elisabeth og hørt hennes hilsen til henne: «*Vel-signet er du blant kvinner og velsignet er ditt livs frukt!*» Bryter hun ut i lovsangen som begynner med «*Min sjel opphøyer Herren, og min ånd fryder seg over Gud, min frelser!*» Det er mye takknemlighet i denne lovsangen – det er ære til Gud for hans storhet – og det er glede og forventning om at Gud skal være nær oss med sin godhet og rettferdighet også i tiden og generasjonene som kommer. Det er lovsang med kall til å være med å gjøre Guds vilje her vi er, på vårt sted, i vår tid. Vi skal få feire og feste med kjærlighet og utstrakte hender!

Til teksten!

Vår tekst er tatt fra Marias lovsang som begynner i vers 46 og slutter i vers 55. Den reflekterer i sin helhet Guds inngripen i historien gjennom Jesu unnfangelse i Marias mage. Lovsangen kan deles i to, 1:46–50 som omhandler Maria og 1:51–55 som tar Marias opplevelse videre til også å gjelde Guds forhold og inngripen med tanke på hele menneskeslekten. Disse versene har mange gammeltestamentlige paralleller, blant annet Hannas lovsang i 1. Sam 2:1–11. Utfra oppdelingen i to har vi i vår perikope et vers fra første del og to fra andre del av lovsangen.

Vers 50 oppsummerer og konkluderer den første delen, og gjør nettopp overgangen fra delen som omhandler hva Gud har gjort for Maria og universaliserer det til også å gjelde alle som frykter Gud.

Vers 51–53 Lukas bruker her 6 verb i aorist (fortid):gjorde storverk og spredte; støtte ned og opphøyet; mett og sendte fra seg. Siden det er vanskelig å skjønne bruken av fortid her ved at Jesus skal ha utrettet dette kun gjennom å bli unnfanget, forklares det på ulike måter. En av de beste forklaringene på dette er at de 6 fortidsformene er brukt til å beskrive Guds karakteristiske måte å handle på, og at han begynner å gjøre dette ved Jesu unnfangelse. Et annet spørsmål er selvsagt «hvem er de rike?» og «hvem er de sultne»? Noen mener at de små og sultne er Israel, mens de rike er de hedenske undertrykkerne, mens andre mener at de små er de reelt fattige i Israel

pluss de svake, syke og de som er sett ned på, mens de rike er de reelt rike, men også de stolte og arrogante som ikke har noen opplevelse av at de trenger Gud. Et annet syn er at vers 51–53 inneholder «Ebjonittiske» tanker: at de rike blir støtt bort fordi de er rike og de fattige opphøyd kun fordi de er fattige. For det å være fattig er en tilstand der en mottar Guds nåde. I 2:1–20 modifiseres dette synet hos Lukas ved at han klart uttrykker at Guds frelse er fritt tilgjengelig for alle mennesker. Men ved å fastholde den «ebjonittiske» tradisjonen, sier Lukas at Guds sterke arm som har skapt et nytt exodus har en preferanse for de som er underkuet, en preferanse som vil vise seg gjennom hans sønn Jesus Kristus og i oppdraget til disiplene hans. Situasjonen for de underkuede, her representert ved Maria, blir endret og omsnudd, slik vers 48 indikerer. Men i nærkonteksten ser vi at Lukas også forteller at de underkuede må ta imot og respondere på Guds utstrakte hånd. Derfor kan vi si at for Lukas, sett i lys av helheten i evangeliet, ikke mener at medlemskap i gruppen «de fattige» er definert utfra sosial status eller etnisk opprinnelse.

17-mai-preken

Innledning: Å hekte folk på!

Først av alt tror jeg det er viktig å gripe fatt i stemningen folk har når de kommer til kirken denne dagen. Det er høytid og fest og kanskje en ørliten smule stress involvert for å få alle av gårde i tide. Noen steder går kanskje fremdeles barnetoget til kirken, andre steder er det ikke slik lenger. Jeg husker fra min barndom at det største høydepunktet i gudstjenesten for meg var når alle barna fikk blåse så høyt de kunne i fløyten og instrumentene sine på begynnelsen av prekenen, og så tror jeg vi ropte hurra. Veldig moro!

Hva er det som gjør at vi kan lovsynge og være glade denne dagen?

Gud har velsignet landet vårt

Han har gjort store ting for oss

Han fremhever de små og gir de stor verdi

Metter sultne med gode gaver

Hva utfordrer oss?

Vi har mye å være takknemlige for i vårt land, mye som gjør at utfordringen til «rike», stolte og arrogante som ikke opplever at de trenger

Gud, er nærliggende utfordringer for oss å ta opp. Det å snakke om dette temaet er en utfordring for alle forkynnere, det vil si å snakke slik at det som blir sagt blir hørt og faller i god jord. Jeg tror gjerne at konkrete forslag til hvordan vi kan dele våre goder og utfordring til å gå hjem og gjøre nettopp det, er det mest ærlige og kommunikative. En «generell moralpreken» er oftest noe som går inn det ene øret og ut det andre. Et annet spørsmål som kan lede over i neste bolk er: «Trenger vi Gud?»

«Hva trenger vi han til?»

Hva er vi sultne på?

Er vi sultne på Gud?

Er vi sultne på Guds nåde?

Er vi sultne på å dele?

Er vi sultne på rettferdighet?

Lovsang med hjerteglede!

Lovsangen er alltid i sterk kontrast til klagen og uttrykk for smerte. Det å kunne lovsynge og takke for alt vi har fått og samtidig vite at vi har mulighet til å dele våre goder med de som har mindre enn oss. Det gjelder ikke bare materielle goder, men også frihet fra krig, rettferdighet, frihet til å få hjelp og medisiner når de er syke osv. Å, dele gir lovsang med hjerteglede.

Dersom det er familiegudstjeneste kan det være fint å involvere noen barn i prekenen. Kanskje en kan samle en gruppe barn fra 10–13 år og ha en samtale med dem om hva de tenker om frihet, rettferdighet...om Gud som har omsorg for de små osv. De tema du ønsker å ta opp. De har ofte veldig spennende tanker som det går an å knytte an til, eller at du får dem til å fremføre noe av det under prekenen i kirken. Barn kommuniserer veldig godt med andre barn og foreldrene har iallfall «tunet» inn når de ser noen håpefulle der fremme. Hvis du bestemmer deg for 2–4 temaer kan du også bruke barna til å innlede til hvert av dem.

Gudstjenesten

De fleste steder er det nok mange tradisjoner knyttet til gudstjenesten denne dagen. Men dersom det ikke finnes noe særlig tradisjoner, eller en er åpen for nye, kan en jo se for seg å utvide eller nytenke det allerede fastlagte opplegget. Det er vel også naturlig å se denne 17. mai i lys av 100 års jubileet som selvstendig land. Gudstjenesteboken foreslår enten familiegudstjeneste, forenklet høymesse eller pre-

kengudstjeneste. Det er en god ramme. Klarer man å involvere f.eks kor eller speidergrupper eller andre fra menigheten er det berikende og involverende både for de som er med og menigheten som ser at også andre enn de faste deltar.

Her er et knippe salmer å velge fra – de tradisjonelle og noen som setter fokus på de gode gaver vi har fått som også kan deles.

Salmer

739 Gud signe vårt dyre fedreland

294 Gud skapte jorda med blomar og strå

740 Fagert er landet

763 Den blomstertid nå kommer

765 No livnar det i lundar

714 Intet er vårt, alt er ditt

051 Gud, lær meg å se

121 Pris være Gud

HILDE BARSNES

Treenighetssøndag

1. søndag etter pinse

22. mai 2005

Prekentekest: Joh 3.1–15

5 Mos 6,4–7; Rom 11,33–36

Til dagen

Navnet treenighetssøndag går tilbake til 1200-tallet da det på 1.søndag etter pinse ble feiret treenighetsfest. Mye eldre er tradisjonen med å ta utgangspunkt i Joh3-teksten. Dagen, som inntil nylig het Trefoldighetssøndag, innleder treenighetstiden i kirkeåret. Denne årstiden omtales noen ganger med det mismodige «det festløse halvår». Det er derimot en spennende reise fra 1.til 27.søndag etter pinse – fra dåp (1.søndag etter pinse) til «dommen på den siste store dag» (Giertz) (= siste søndag i kirkeåret). Sankthans, Olsok, Høsttakkefest, Bots- og Bededag og Allehelgensdag er også i

denne perioden. Kollektbønnen for denne første søndagen i denne lange perioden i kirkeåret oppsummerer to grunnleggende anliggender: å leve i dåpens nåde og å bringe evangeliet ut til alle folkeslag.

Dagens pretekst fra Joh 3 er en spennende og på mange måter unik tekst. Det er i denne sammenheng uinteressant å lure på hvordan evangelieforfatteren Johannes har fått vite om historien – kanskje Jesus har fortalt ham om den? Som forkynnere gis vi med dagens tekst muligheten til å preke om to fundamentalt forskjellige perspektiver i forhold til den kristne tro – med Jesus og Nikodemus som representanter for de ulike perspektivene.

Perspektiv-forskjeller

Johannes understreker i sine ulike skrifter i NT forholdet mellom verden og Gud, mellom mørke og lys, død og liv – en spenning som kan grense opp mot en slags dualisme. Hos Augustin finner vi også denne type polarisert tenkning. I skriftet «De civitate Dei» (Om Guds Stat) – beskriver han «Verdens Stat» og «Guds Stat» som står i opposisjon til hverandre. Nå kan en med rette ønske å korrigere mye av det som har blitt gjort og sagt av svart-hvitt maling opp gjennom tidende. Det er likevel et viktig anliggende både Johannes og Augustin har – og det handler bl.a. om å si noe om hva som er den kristne tros fingeravtrykk. Hva skiller egentlig den kristne tro fra alt annet?

Grunnen til at jeg tar med leserne på denne omveien på vei mot dagens tekst – er at jeg vil foreslå å se på møtet mellom Nikodemus og Jesus som et møte der en part møter et totalt annet perspektiv, et annet paradigme eller en annen «virkelighet» kan man også si. Nettopp derfor snubler han i forståelsen av hva Jesus sier. Det kan også være bakgrunnen for at det i denne teksten nettopp brukes en serie begreper og talemåter som er tvetydige.

Til teksten

«Noe om tekstens plass i historien om Jesus» Dersom vi ser på den nattlige samtalen mellom Jesus og Nikodemus som et møte mellom to helt forskjellige perspektiver ser vi raskt at møtet er ikke symmetrisk – de er ikke likeverdige samtalepartnere. Jesus er klar over

og forstår Nikodemus sin forståelsesramme, men Nikodemus befinner seg i en tåke når det gjelder å forstå Jesu perspektiv. Noe av det som gjør dette møtet mellom to menn for årtusener siden så spennende – er at nettopp den perspektivforskjellen som blir beskrevet også gjelder for mennesker i vår tid. Det kan gjelde dersom to mennesker møtes, dersom en forkynner står overfor mennesker som kjenner seg hjemme i Nikodemus' spørrende tilnærming, eller også i lengdeperspektiv hos et enkelt menneske – som i en fase av livet ikke kan annet enn å se troen utenfra – og kanskje som ganske uforståelig og i en senere fase kommer mer på innsiden og ser derfra den indre logikken.

Et menneske kan godt vite mye om den kristne tro uten å ha grepet hva nåden virkelig er. Det går godt an å ha lært om den kristne tro på skolen og i konfirmasjonstiden, og evt andre steder uten å ha virkelig sett en flik av realiteten i at Gud er en Gud som lever, som vil oss grunnleggende vel, at det Jesus gjorde på Golgata har dramatiske følger for mitt liv og at Guds Ånd ved dåpen og troen har tatt bolig i meg, i mitt liv i mitt hjerte.

Jeg så engang to bilder av et offentlig toalett. Det ene var fra utsiden. Der så det ut som om veggene var kledd med et svart materiale som gjorde det nærmest lystett. Toalettet så da ut som en kasseliknende bygning. Det andre bilde – fra innsiden – avslørte at materiale de hadde brukt i veggene var en type glass og innenfra kunne man se ut som om man satt i et vanlig glasshus. Selv om det spørs hvor behagelig det var å bruke et slikt sted som toalett – så var forskjellen i perspektiver slående. Det samme objektet kan se radikalt forskjellig ut fra utsiden og fra innsiden. Å se den kristne tro fra utsiden (Nikodemus sitt utgangspunkt) kan i vår tid sammenliknes med å se alle de tilsynelatende antikverte samværsformene i gudstjenestene, det er å se alle regler og bud uten å se det bankende hjertet som ligger bak budene. Det er å se kristne sloss så fil-lene fyker over ting som en som utenforstående knapt forstår er verd å bry seg om. Fra utsiden blir kirken og den kristne tro lett noe som kan settes på lik linje med alt det rare og sære som denne verden er full av, være det seg religioner, organisasjoner eller annet.

Et annet brukbart bilde på ulike perspektiver er å sammenlikne et kart med virkelighetens terreng. Noen måneder siden skulle jeg på en fjelltur med en kamerat. Jeg fikk tak i de beste kart som var mulig å få tak i, med best mulig oppløsning. Deretter forsøkte jeg iherdig å sette meg inn i hvordan terrenget ville oppleves når jeg virkelig var der. Ved hjelp av høydekurver og fjelltopper prøvde jeg å danne meg et indre bilde av hvordan det ville bli – men du verden så forskjellig bildet i hodet mitt hadde vært i forhold til virkelighetens opplevelse da jeg kom dit! Heldigvis! Virkeligheten var langt bedre!

Jesus inviterer Nikodemus inn i et slags «paradigmeskifte» – en grunnleggende endring i perspektiv på tilværelsen, på Gud, Guds Rike og troen. Nettopp en slik invitasjon inn til troens innerside er det også forkynnelsen denne søndagen må utstede. Uttrykket «Du ser det ikke før du tror det» har mye rett ved seg, selv om det snur opp ned på den vanlige måten å si det på. Når nåden fra kjærlighetens Gud kommer i fokus, ved troen på menneskesønnen, så endres grunnperspektivene i livet og hele ens forståelse av hva kristen tro og liv er. Eksempelvis forstås da Guds bud ut fra at Gud er min gode himmelske far som vil meg vel. Nåden blir ikke en religionsfilosofisk abstrakt størrelse (og når den fremstilles som sådan kan det vel knapt kalles noe annet enn blasfemi i høyeste potens), men en reell kraft i livet – en dyrekjøpt gave som ble vunnet av Jesus og som gis ved troen på ham. Jesus fortsetter å beskrive dette nye perspektivet med uttrykk som også er bortenfor enhver menneskelig horisont: «evig liv». Dette blir begreper på en virkelighet / et perspektiv vi bare aner konturene av uansett hvor «innenfra» vi ser den kristne tro. Nå ser vi som i et speil...

Evig liv

Men nettopp i Johannes-evangeliet uttrykker også begrepet evig liv (zāē aiānios) noe som er både tilstede nå og noe som skal komme. (kanskje mest komprimert uttrykt i 6.47: («Den som tror, har evig liv»)) Uttrykket brukes 14 ganger i dette evangeliet (mot 2–3 ganger hos synoptikerne), hvorav 6 ganger er det evige liv direkte knyttet til det å tro på Jesus – noe vi

også ser i vår tekst (der det dukker opp først) (3,15;3,16;3,36;5,24;6,40;6,47). Fem ganger er begrepet brukt i motsetning til det å gå fortapt (3,16;3,36;5,24;10,28;12,25). Uttrykket er teologisk i samme «vektklasse» som begrepet «Guds rike» hos synoptikerne (spesielt Lukas som bruker det 29 ganger). Interessant nok så brukes akkurat det uttrykket (Guds rike) også to ganger i Johannes-evangeliet – begge gangene i vår tekst. Begrepene Guds Rike hos synoptikerne og «evig liv» hos Johannes har også klare innholdsmessige likheter. I det greske GT (LXX) brukes «evig liv» bare tre ganger, hvorav to er i deuterokanoniske bøker. Dan 12.2 blir da den eneste referansen i vårt «vanlige» GT. I møte med Jesus ville Nikodemus derfor sannsynlig knytte an til det rabbiniske uttrykket «[evig] liv i den kommende tidsalder» (haja haolam hava). Dette ville være det nærmeste Nikodemus utfra sitt perspektiv kan nærme seg det Jesus sier. Men Jesu perspektiv sprenger Nikodemus sitt og åpner opp for helt nye dimensjoner: en fødsel på ny / fra oven (v3) og troen på Jesus (v15) er forutsetningen for dette evige liv. (som så mange andre steder i vår tekst så har uttrykket «født på ny» en ambivalent mening, der de to meninger delvis supplerer hverandre – eller «leker» mellom ulike fortolkningsrammer)

Forkynnelsen

Det er mange teologiske spissfindigheter vi kunne fordypet oss i utfra denne teksten. I forkynnelsen er det likevel et grunnleggende perspektiv som ikke må gå tapt. Et søkende menneske kom til Jesus (i skjul av natten). Han hadde sett noe hos Jesus som skapte undring og som dro ham mot Jesus. Han måtte vite mer. Jesus kommer denne søkende i møte, samtidig som han er utvetydig klar på at veien for den søkende til tro, evig liv, det som Nikodemus kanskje mest grunnleggende henvendte seg til Jesus om, ikke kunne finnes på en videre søken innenfor de grenser som Nikodemus hadde. Noe radikalt og fundamentalt nytt måtte skje i hans liv. Født på ny. Født fra oven. Av vann og Ånd! Dette er et viktig perspektiv i forkynnelsen i en tid der mange mennesker er på søken. Å anerkjenne menneskers eksistensielle søken er vel og bra, men vi kan ikke stanse der Det ville ikke være å bringe Jesu ord

videre. Vi må også åpne opp for det «spranget» man må våge – å begi seg inn i ukjent landskap og gi opp noen referanserammer som man kanskje har støttet seg til tidligere. Dette kommer selvsagt mest eksplisitt til syne hos mennesker som går gjennom et radikalt skifte fra å holde kristen tro på armlengs avstand, til å bli en Jesu etterfølger. Det er også et ukontrollert element i denne prosessen som ikke kan forklares eller styres: Jesus knytter den nye fødsel til å være en «fødsel av Ånden» – som er suveren og som «blåser» dit den vil.

Denne Ånd knytter Jesus med løfte til dåpen i den treenige Guds navn – noe som må skape trygghet og som er viktig i vår folkekirkelige kultursituasjon å kunne appellere til. Dåpen er så mye mer (og annet) enn en navneseremoni.

Mon tro om ikke det også er en åpenhet som Jesus kaller oss til inn i stadig dypere prosesser – selv om vi kan oppleve at vi er «fremme» og ser troens univers innenfra. En åpenhet for at Guds Ånd ved Guds ord – åpner opp stadig nye dybdeperspektiver. Jeg husker jeg hørte en erfaren kristen engang snakke om sin opplevelse av nåden som noe han nettopp hadde opplevd som noe radikalt nytt. Han hadde undervist og forkynt i mange år, men etter noen opplevelser, litt veiledning og studium i Bibelen – så åpnet det seg helt nye farger i troslivet for ham. Poenget ligger i en overbevisning om at Gud har mye godt til gode – også for alle dem som allerede har fått smake av hans gaver.

Vår forkynnelse på denne dagen kan derfor henvende seg til og appellere til både de som er fremmede og uvante med den kristne tro / kirkens språk og ritualer og til dem som føler seg mer inneforstått med alt dette. Jesus inviterer oss alle – slik han åpnet nye perspektiver for Nikodemus – inn i nye landskap der vi forstår oss selv dypere, Gud dypere, men kanskje først og fremst Jesus og hva troen på ham har med mitt liv å gjøre – også det evige.

STEPHEN REID

Høgskolelektor i Praktisk Teologi

Teksten er hentet fra LK 10/2003

2. søndag etter pinse.

29. mai 2005

Prekentekest: Luk 16,19–31.

5 Mos 15,7–8 og 10–11; 1 Joh 3,13–18

«Akk, der gis bare ett problem, ett eneste i verden. Hvordan skal vi kunne gi menneskene tilbake forståelsen av det åndeliges betydning, en åndelig uro, noe som kan virke som et åndelig tøyver på dem, noe i likhet med en gregoriansk sang ... I lengden kan man jo ikke leve av kjoleskap og politikk, av kontoutdrag og kryssordgater. Man kan ikke det.»

Med dette sitatet fra et brev med Antoine de Saint-Exupery skrev, innleder Helmut Thielicke sin «Guds billedbok – Jesu lignelser». Jeg anbefaler kapitlet: «Den rike mann og Lasarus».

Infernalske problemstillinger?

Han ser Abraham med kikkert fra ildsjøbeachen: – Lasarus har fått ny bryllupsdress, serafier svever sammen med forløste amazonpapegøyer som har lært å si «hellig, hellig, hellig» og man er spent på om også dinosaurene far en ny sjanse.

Nå er jo helvete for evig avskaffet av våre teologiske dogmejurister. Folkejuryen har også kommet med sin kjennelse og aktoratet har fått medhold. Hallesby er domt til evig pine og Schjelderup er den «store seiervinner». Er himmelen dermed også avskaffet?

Teksten handler om «rikdom og fattigdom». Den rikdom som gjør at jeg ikke ser min nestes nød, enten det er mine penger, mine interesser, mine prioriteringer: Den handler «på den ene side» (av avgrunnen) om den rikdom som gjør meg virkelig fattig: – Om min fremmedgjørende kjærlighetsløshet og likegyldighet. Var «rikdom» som skiller oss fra Lasarus her, skiller oss fra Abraham der.

Men så er teksten enda rikere! «På den andre side» handler den nemlig om den rikdom som gjør meg virkelig rik. Nøkkelmakten til teksten ligger i Abrahams tale om at vi skal lytte til de som allerede har talt. For det er *Ordet* utenfor meg som viser meg hvilken rikdom som gjelder. Det er forholdet til *Ordet* ikke pengebingen som er tekstens poeng! – Ord som de vi nettopp har hørt fra 5. Mose-

bok 15 og som Johannesbrevet profetisk understreker. Guds ord er strakt ut mot oss slik at vi kan omvende oss i tide på vår ferd «gjennom den fagre og farlige verden» (Undset)!

Teksten er en blant mange som viser hvor integrert tanken om de to utganger er i NT. Å ta vekk dette er som å ta vekk dobbeltmordet i Dostojevskis «*Forbrytelse og straff*». Fortellingen mister sin nerve. Samtidig er det noe med at ingen av oss har sett inn i det hinsidige heller (bortsett fra at vi har nettopp har lest denne teksten da). Men det var ikke slike bilder Jesus viste oss etter «*han kom tilbake fra de døde*». Kan vi tale frimodig om Guds krav, livets alvor og Guds nåde uten samtidig å måtte reintrodusere et hinsidig todelt verdensbilde? Er det kanskje Guds altomfattende kjærlighet som gir fortellingen dens nerve?

Søndagen:

er den første etter «treenighetssøndagen». Etter en kirkeårsmessig teologisk konklusjon begynner vi vår disippelvandring med grønn liturgisk farge fram mot bots- og bededag, allehelgensdag og domssøndag; Kollektbønnens «*gi oss å høre ditt ord rett så vi ikke blir hengende fast ved de jordiske ting*» treffer oss. Den understreker at vi står uten mulighet hvis ikke Gud nettopp gir oss troen på Jesus i våre hjerter, for ikke å si: Troen og livet i Den treenige Guds perspektiv; – Treenigheten teologiens krone!

Teksten

Jesusbiografen Lukas har lignelsen som særstoff, i likhet med andre lignelser som går like forut; om «mynten som ble funnet», «den bortkomne sønnen» og «den kloke forvalteren». Lignelsene handler både om forholdet til «mammon» og om oppreisningen av det tapte, fattige og bortkomne. Slik sett er vi inne i et sentraltema i (Lukas)evangeliet.

Vår lignelse har karakter av en fortelling som ligner litt på våre egne folkeeventyr «*Det var (engang) en rik mann*». Det er en polaritet mellom den rike og den fattige. Navnet «*Lasarus*» betyr «Gud er min hjelper» og er sikkert ikke tilfeldig valgt. Fortellingen føres videre inn i en psykologisk/dramatisk fase. Begge dør naturlig nok, men det er i det hinsidige selve dramaet finner sted. Her ligger scenen

for samtalen og det som allerede er tøft nok innholdsmessig, forsterkes av at det må ropes over dype kløfter. En kan trygt si at ønsket om å få dyppe fingertuppen i vann øker temperaturen i teksten!

Det er den rike som slår øynene opp og selveste Abraham er samtalepartner. Den kloke patriark peker belærende på tilværelsens store «*forbrytelse og straff*»- sammenheng. Først når det er for sent trer livets alvor fram for den rike og han tenker på sine kjære. Abraham henviser til Moses og profetene som har talt og stadig taler og lar seg høre for den som vil gjøre. Teksten er en klassiker!

Andre klassikere

Det er umulig å komme utenom Charles Dickens' «*A Christmas Carol*» (En julefortelling) og den evig aktuelle onkel Skruer «*Uncle Scrooge*». Dickens må ha hatt denne lignelsen som bakteppe. Her kommer det nemlig en tilbake fra de døde og advarer sin venn. Avdøde, men langt fra salige, forretningspartner Jacob Marley drasser sine lenker inn i Ebenezers ensomme julehelvete; – Lenker som han selv har smidd mens han levde, ledd for ledd, av alle ukjærlige handlinger. Han er dømt til å se alle tapte muligheter til å gjøre godt for andre. Ingen spøk selv for et spøkelse!

Marley skildrer helvetes kvaler «*ingen hvile, ingen fred, uavlatelig tortur med anger*».

«*Men du var da alltid en god forretningsmann*» sier Scrooge.

Spøkelset skriker «*Forretninger! ... Menneskene var mine forretninger. Den almene velferd var mine forretninger; barmhjertighet, nåde, mildhet, og velgjerninger var, alt sammen, min forretninger. Mine handelstransaksjoner var bare en dråpe med vann i det omfattende hav som var mine forretninger!*»

En annen klassiker er vårt middelalderepos «*Draumkvedet*» – som også målbærer mye av samme tematikk. Jeg nøyer meg med dette sitatet her:

«*Sæl er den i sø'esheimen – fatige gjev'e sko: han tar inkje berrføtt gange på kvasse heklemog. Tunga talar, og sanning svarar på domedag.*»

Perspektivpreken

Jeg synes ordet «perspektivpreken» kan stå som en slags målformulering for det som sies

fra prekestolen denne søndagen. Det gjelder om at vi får perspektiv på livene våre: Livets aktuelle og potensielle rikdom! Teksten kan ikke benyttes dogmatisk, belærende om evighet, om årsakssammenhengene osv – men den kan gi oss retning for våre liv. Det positive skal bære prekenen. Ellers kan den lett bli en mørk advarende dommedagspreken. Målet er ikke å sette i gang en helvetes debatt i menighet.

Det positive perspektivet innebærer :

- At vi er skapt, villet av Gud til meningsfulle liv og livgivende relasjoner.
- At vi ikke bare er skapt – men også eslet til himmelsk heder og verdighet.
- At vi, som lever i forbrukerkulturens relasjonsfattigdom, kan reise oss fra meningsløsheten og gi mening til egne og andres liv i møte med utfordringer utenfor porten.
- At vår rikdom er å få være med-menneske – ikke mot-menneske! (Pilegrims-)vandre motstrøms – ikke medstrøms!
- At arvingene har ikke fortjent å få alt! Det er bare i Guds rike det er slik! Vi bemedlede kan bruke våre penger og glede oss over resultatene!
- At vi kan tilegne oss empatiens nådegave som innebærer å kunne se tilværelsen fra en annens (den andres) perspektiv, uten å miste sitt eget. Hvem er den Lasarus som ligger utenfor min port?:

En ensom nabo, en fyllesjuk tenåring, en senil olding uten nære relasjoner, et krigsbarn mobbet i 60 år, en fremmedgjort millionær, to slektninger i ekteskapskrise, en ufrivillig barnløs, en meget stille og depriment ungdom, en plutselig arbeidsløs, en kollega med skjult alkoholisme og skrumpelever, en vanlig kjedelig person...?

For den oppfinnsomme predikant med glimtet i øyet kan minnetaleformen etterrapes: «Han ble født i Bønnebu i 1915, vokste opp her i byen. Etter endt utdanning fikk han seg en godt betalt jobb og kledde seg i purpur og fineste lin og levde i fest og glede dag etter dag. ... Mange av dere som er samlet her i dag vil savne hans smil, hans raushet og spandable karakter og alle de trivelige sammenkomster som ble til på hans initiativ. bla bla osv... (Bårebukett nr 13) Så er det enda her en bårebukett, jeg tror det er fra en nabo: «Takk for alt fra ditt bord. På gjensyn. Lasarus».

Apropos: Skaperdrømmen og påskeperspektivet

Thielicke sier i sin bok:

«Lasarus hadde ikke annet her i livet enn at han kunne gjøre regning med Guds barmhjertighet. Men dette ene følger ham også dit og forlater ham ikke. Han hviler i evig samvær med Gud. Han får ånde i hans nærhet og lever i lyset fra hans ansikt.

Den rike mann derimot, hadde alt hva livet kunne by, men som det også krever tilbake som lån når mennesket for alltid tar avskjed med det. Nå sitter han der i sin fryktelige ensomhet, den han så klokt visste å skjule i livet, og fra det fjerne ser han hvordan Lasarus blir forklart. For en motsetning! Å se dette er jo helvete!»

Å se menneskene som forklart allerede her og nå! Dit vil teksten vise veien. Det ligger en skaperdrøm til grunn for hver eksistens. Vi har ikke har lov til å fornekte Guds skaperdrøm med et menneske med vår egen livsstil. Jesus kommer for å gjenopprette. Han dør for våre synder og overtredelser for å gjøre oss fri. For å gi oss arven, den himmel og det fang vi er eslet til.

«Abraham sa: Hører de ikke på Moses og profetene, så lar de seg heller ikke overbevise om noen står opp fra de døde.»

Dagens tekst er så mye mer alvorlig for oss. Vi har virkelig grunn til åndelig uro.

Vi har nemlig en som har stått opp fra de døde!! – Kommet tilbake!! Han som har bedt oss gjøre alle mennesker til sine disipler! I Abraham ble alle folk på jorden velsignet! I Kristus er vi velsignet med all Andens velsignelse i himmelen! Kristus har gitt oss budet om å elske hverandre som han har elsket oss! Vi blir kanskje ikke rike i verden – men rike i Gud. Budskapet til oss (Ef.5,14) er dette:

«Våk opp du som sover, stå opp fra de døde og Kristus skal lyse for deg!»

Signa tur!

KJELL A. SKARTSETERHAGEN
Sokneprest i Nittedal

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

SØKERE TIL LEDIGE STILLINGER

Borg bispedømme

Sokneprest i Idd prestegjeld i Sarpsborg prosti i Borg bispedømme

Finn-Ove Brandvold f. 16.12.51, Fredrikstad
Reidar Finsådal, f. 21.04.55, Nissedal
Bjørn Kinserdal, f. 31.03.75, Skien
Knut Håkon Nordhaug, f. 15.02.50, Herøy
Sigvald L. Steilbu, f. 08.06.67, Tromsø
Berit Barre, f. 28.02.54, Drammen
Per-Arne Mehren, f. 29.05.46, Tertnes
Ole Østrup, f. 17.06.63, Fredrikstad
Kristin Fæhn, f. 10.03.53, Eidsmarka
En søker ønsker ikke sitt navn offentliggjort

Borg bispedømme

Kapellan i Tune prestegjeld i Sarpsborg prosti i Borg bispedømme

Halvor Dalene, f. 27.10.50, Moss
Finn-Ove Brandvold, f. 16.12.51, Fredrikstad
Sigvald L. Steilbu, f. 08.06.67, Trømsø
Ovar Andreas Sandaker, f. 22.03.68, Laksevåg
Ingrid Sæverås, f. 03.09.69, Degernes
Fredrik Onstad Larsen, f. 13.06.72, Langhus
Torbjørn Aas, f. 10.08.55, Moss
Per-Arne Mehren, f. 29.05.46, Tertnes
Ole Østrup, f. 17.06.63, Fredrikstad
Kristin Fæhn, f. 10.03.53, Eidsmarka
Anne Borchgrevink Persen, f. 01.09.75, Oslo
Ole Jens Hovda, f. 10.10.61, Kråkerøy
Eivor Andresen, f. 27.06.50, Moss
Elisabeth Varnes, f. 30.09.46, Hafslundsøy
Kristine Otneim, f. 05.07.79, Oslo
Harald Hauge, f. 30.05.77, Oslo

Yngvar Nilsen, f. 06.05.80, Oslo
En søker ønsker ikke sitt navn offentliggjort

Borg bispedømme

Sokneprest i Varteig prestegjeld i Sarpsborg prosti i Borg bispedømme

Kjell Gundersen, f. 22.04.55, Hommelstø
Finn-Ove Brandvold, f. 16.12.51, Fredrikstad
Reidar Finsådal, f. 21.04.55, Nissedal
Morten Gravdal, f. 23.01.56, Gran
Bjørn Kinserdal, f. 31.03.75, Skien
Knut Håkon Nordhaug, f. 15.02.50, Herøy
Ingrid Sæverås, ff. 03.09.69, Degernes
Per-Arne Mehren, f. 29.05.46, Tertnes
Ole Østrup, f. 17.06.63, Fredrikstad
Kristin Fæhn, f. 10.03.53, Eidsmarka
Anne Borchgrevink Persen, f. 01.09.75, Oslo
Ole Jens Hovda, f. 10.10.61, Kråkerøy
Elisabeth Varnes, f. 30.09.46, Hafslundsøy
Maria Lersch, f. 16.02.78, Oslo

LEDIGE STILLINGER

Hamar bispedømme

Embetet som prost i Nord-Gudbrandsdal prosti i Hamar bispedømme

Prosten leder prestetjenesten i prostiet, gjør selv tjeneste som menighetsprest, bistår biskopen i dennes embetsutøvelse og utfører for øvrig de gjøremål som ligger til prosteembetet.

Den som blir utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for proster. Vedkommende må finne seg i endringer i gjøremål og embetsdis-

triktets utstrekning samt endringer i reglene om pensjon og aldersgrense.

Prosteselet ligger på Otta, samlokalisert med Sel kirkekontor. Kontorene ligger i rådhuset og er praktiske og godt utstyrt. Det er prostesekretær i 28 % stilling.

Prostiet

ligger nord i bispedømmet og grenser i vest og nord mot Bjørgvin, Møre og Nidaros bispedømmer. I øst, over Rondane, ligger Nord-Østerdal prosti og i sør Sør-Gudbrandsdal prosti. Prostiet er delt i 17 sokn og 7 prestegjeld – som tilsvarende 7 kommunene: Sel, Nord-Fron, Dovre, Lesja, Vågå, Lom og Skjåk. Prostiet betjenes foruten prostene av 9 prester, hvorav en prostiprest, se årbok for Den norske kirke. Til sammen bor det ca 26.000 mennesker i prostiet, hvorav ca 98 % er medlemmer av Den norske kirke. I Sel og Lesja benyttes bokmål, ellers nynorsk.

Nord-Gudbrandsdal har en unik og sterk natur og kultur som preger både folk, kirke og samfunn. Pilegrimsveiene, folkemusikktradisjonen, matkulturen, fjellfolket, jakt og fiske, bygningshistorie, litteratur og kunsthåndverk lever holdes i hevd.

Kirkene

Nord-Gudbrandsdal har 23 kirker som er rikt utsmykket og vel tatt vare på, samt fine kirkegårdsanlegg. I tillegg fins mange opparbeidede gudstjenestesteder, knyttet til natur og kultur, for eksempel kapellet på Jørundgard, knyttet til «Kristin-dagene» og Rossbu kapell på Putten i Rondane.

Nye tjenesteordninger og samarbeid

Det legges mer og mer vekt på praktisk og faglig teamarbeid blant prestene, men også på tverrfaglig samarbeid, bl.a. møtes de 7 kirkevergene og prost minst 2 ganger i året.

I tråd med dette har prostiet hatt et prosjekt for rådsmedlemmer og prester og andre kirkelige tilsatte: «Felles innsikt – bedre samarbeid». Det fins også et tverrfaglig engasjement for å opprettholde og utvikle prostirådet og den felles prostidagen. Kirkens familierådgivningskontor på Otta er opprettet med bakgrunn i prostirådet, og fremdeles er KF-kontoret og menighetene i prostiet knyttet sammen.

Hovedsatsningsområder

implementering av de nye tjenesteordningene
trosopplæringsreformen
gudstjenestereformen
prostiet som felles arena: sammen kan vi nå vår kirkes mål

Prosten

Prosten inngår i biskopens lederteam og deltar i prostemøter, veiledningsgruppe for proster og lederutvikling. Biskopen har delegert visse oppgaver til prostene og derved styrket prostene som leder av prestetjenesten. Til embetet ønskes en person som har kompetanse, vilje og evne til:

- lederskap
- kommunikasjon
- samvirke og samarbeid
- strategi- og endringsarbeid
- å sette mål og nå disse
- å inspirere og motivere
- å profilere og synliggjøre kirken

Tjenesteforhold ellers

Til embetet hører tjenestebolig med boplikt. Sel prestegård ligger på Selsverket, 4 km nord for Otta, ved Sel kirke. Boligen er på ca 220 kvm i 1. etasje. en eldre paneltømmerbygning som er modernisert i flere omganger, sist i 1992. I 1. etasje er det hall, stort kjøkken, tre stuer, hjemmekontor, WC og vaskerom. I 2. etasje er det to større og to mindre soverom, bad og WC. Kjeller under det meste av huset. Dobbel garasje, stabbur og andre uthus, tun og hage disponeres av presten.

For bruken av boligen svares husleie etter fastsatte regler. Den som blir utnevnt, må finne seg i de bestemmelser som måtte bli truffet om leie og bruk, eventuelt også flytting av bosted.

Hamar bispedømme har som mål å få flere kvinner i ledende stillinger. Kvinner oppfordres til å søke.

Lønnstrinn 63–67. Herfra går vanlig pensjonsinnskudd. Skyssgodtgjøring etter regning.

Søknad sendes tjenestevei med CV, vitnemål, (attester og opplysning om referanser) og må være kommet inn til Kultur- og kirkedepartementet, Postboks 8030 Dep, 0030 Oslo innen 3. juni 2005.

Nærmere opplysninger om stillingen fås ved henvendelse til prosten i Nord-Gudbrandsdal, tlf ktr:61700822, eller Hamar bispedømmekontor tlf 62 55 03 50.

Sør-Hålogaland bispedømme

Sokneprest i Sør-Helgeland prosti med tjenestested i Solstad og Vassås sokn i Sør-Hålogaland bispedømme

Det er vedtatt nye tjenesteordninger og den implementering av disse som nå er i gang, kan medføre justeringer av arbeidsområde og tjenestedistrikt.

Solstad og Vassås sokn omfatter Bindal kommune og er 1292 km² stort med ca. 1800 innbyggere. Folketallet går tilbake. Tidligere har primærnæringene stått sterkt i kommunen. I dag er industribedriften Bindalsbruket, fiskeoppdrett og servicenæring basis for sysseletting i kommunen.

Fra presteboligen til Vassås kirke er det 3 km, og til Solstad kirke 45 km. Vassås kirke er fra 1733. Den gjennomgikk en omfattende restaurering i 1983, da den også fikk nytt orgel. Solstad kirke ble bygget i 1888 og er bra vedlikeholdt. Gudstjenestene er likt fordelt mellom de to soknene. Det er et bedehus i Solstad sokn. I Vassås sokn ligger Bindal sykeheim. Den er de senere år bygget ut med et tilstøtende bofellesskap og en ny sengeavdeling og trygdeboliger i 2004. I Solstad sokn er et godt utbygd eldersenter. Institusjonene betjenes regelmessig av sokneprest, diakon og organist.

Foruten kirkegårder ved de to kirkene er det fire hjelpekirkegårder.

I Bindal er det fem barneskoler, tre av dem er kombinerte barne- og ungdomsskoler. Det er fire barnehager i kommunen. Det er tilsatt diakon i 50 %-stilling kombinert med 10 %-stilling som klokker. Organisten har 50 %-stilling. Kirketjener/graver er for tiden i 50 % av sin stilling. På kontoret er tilsatt kirkeverge i 60 %-stilling og sekretær i 40 % stilling.

I Vassås menighet er det et barnekor, og i Solstad menighet for tiden en barneklubb og ei barneforening. Det er flere misjonsfor-

eninger tilknyttet indre- og ytre misjon. Menighetsrådene har felles diakonitvalg, dåpsopplæringsutvalg, solidaritets- og gudstjenesteutvalg og et kirkemusikalsk råd. Det er vedtatt lokale planer for diakoni, dåpsopplæring og konfirmantarbeid. Konfirmantundervisningen følger skoleåret, med konfirmasjon i slutten av mai. Bindal menighetsblad gis ut med seks nummer i året sammen med kommunebladet Båtsaumen.

Soknepresten har kontor på rådhuset. Prestekontoret er ved siden av kirkevergekantoret, og har nylig oppgradert EDB-utstyr med internett og bredbånd. Det forhandles med kommunen om et tilstøtende kontor for diakonen.

Presteboligen ligger på Terråk som er kommunesenteret med ca. 800 innbyggere. Boligen ble bygget i 1946, og ligger vakker til med utsikt over fjorden. Presteboligen har en grunnflate på ca. 130 m². Boligen er bra vedlikeholdt, og ble malt utvendig sommeren 2003. Flere rom er pusset opp de senere år. I kjelleretasjen er det hovedinngang og to kontor rom med egen inngang og gjennomgang til hovedinngangen. Kjelleretasjen inneholder også kjølerom, vaskerom og wc. I 1. etasje er det kjøkken, spisestue, dagligstue med peis, wc, bad og to soverom. Det er også egen kjøkkeninngang, og med et romslig tilbygg for brensel o. l. I 2. etasje er det fire soverom og to store kott. Det er elektriske panelovner i stuen samt vedovn i spisestuen.

Målformen er bokmål. Kvinner oppfordres til å søke.

Stillingen lønnes etter Statens regulativ og er plassert i lønnsplanet l.tr. 48-60. I tillegg kommer særlige regulativmessige godtgjøringer.

Skyssgodtgjørelse utbetales etter Statens regulativ. Pensjonsinnskudd i Statens Pensjonskasse.

Nærmere opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til prosten i Sør-Helgeland på tlf. 75 02 24 88, eller ved å ringe Sør-Hålogaland bispedømmekontor – 75 54 85 50.

Søknad med CV, referanser, bekreftede vitnemål og attester sendes Sør-Hålogaland Bispedømmeråd, Tolder Holmers vei 11, 8003 Bodø innen 10.05.05.

Se også NL nr 77 den 06.04.05, Aetats nettsider samt www.kirken.no/sor-haalogaland.

BRUKT KIRKEINVENTAR/-UTSTYR TIL SALGS

Bryn menighetssal ble vigslet i 1968 og har vært integrert i Skui skole som nå er revet revet. Inventar og utstyr har høy kunstnerisk og håndverksmessig kvalitet. Altersølv i 38 deler, alterbord og flyttbare knefall, alterskap m/dører som lukkes; åtte materialbilder – mosaikk- (sener fra Jesu liv), døpefont m/tilh. kar i sølv og prekestol og -klede, kirkeklokke (85 kg) m/ringemaskin. Utstyret selges samlet eller oppdelt. Nærm.oppl. Joar Flatland 67 17 57 26 el. Leiv I. Møen 67 13 27 39. Fotos på internett; Baerumkirken/Bryn menighet.no

Aktuelt fra Luther Forlag

Ernest Cassutto

DEN SISTE JØDEN I ROTTERDAM

Kr 198,-

Hvis du ble grepet av *Anne Franks Dagbok*, *Skjulestedet* av Corrie ten Boom og filmen *Schindlers liste*, må du også lese denne boken... et enestående vitnesbyrd om hvordan mange jødiske familier midt i vår tids verste mareritt fant sin styrke i troen på Jesus Messias. Du vil bli velsignet mens du leser.
– Stan Telchin, forfatteren av *Forrådt*.

Boka tar deg med inn i en livserfaring og troshistorie som du sent vil glemme.

Rolf G. Heitmann

Generalsekretær, Den Norske Israelmisjon

Luther Forlag

Besok oss på: www.lutherforlag.no

Norges KFUK-KFUM er en kristen barne- og ungdomsorganisasjon med 17.000 medlemmer. Fana KFUK/KFUM er en del av denne landsomfattende organisasjonen med lokal forankring i Fana menighet i Bergen. Barne- og ungdomsarbeidet i Fana KFUK/KFUM består blant annet av to Ten Sing- kor, klubb, speider, barnegospel og LiV- kurs (lederkurs). Ungdomsprest/Foreningssekretær er nært knyttet til staben i Fana menighet som blant annet består av tre prestere (en med ansvar for ungdomsarbeid) og kateket.

Fana KFUK/ KFUM søker nå sammen med Fana menighet

UNGDOMSPREST/ FORENINGSSEKRETÆR

til kanskje Norges mest spennende ungdomspreststilling!
Her kan du prøve ut nye tanker og bruke både kreativitet og humor.
Her kan du være prest med og for hele mennesket!

Vi søker derfor etter deg som
er glad i unge mennesker
som har noe viktig å formidle inn i vår tid
som ser muligheter
som kan jobbe både sammen med og selvstendig

Du bør
være prest, annen kirkelig utdanning kan vurderes.
ha lyst og mot
ha noe erfaring fra barne- og ungdomsarbeid
ha lederegenskaper og gjerne noe ledererfaring
kunne håndtere noe administrasjon

Vi kan tilby
et utfordrende barne- og ungdomsarbeid som også har stort potensiale
et spennende arbeidsfellesskap
en flott «kulturkirke» og en ny "nærkirke» under planlegging
nærhet til Bergen sentrum.
lønn i henhold til Norges KFUK/ KFUMs regulativ

Dersom dette høres spennende ut, så ta kontakt med leder i Fana KFUK/KFUM
Jørn- Henning Theis, telefon 93 45 55 60. Vi oppfordrer kvinner til å søke.

Søknad og CV sendes primært på mail til jht@bergendsh.no innen 27. mai 2005
(Ved papirutgave: Fana kirke, Fanaveien 320, 5244 Fana, merket «Ungdomsprest»).

MF
Det teologiske
Menighetsfakultet

Med Paulus og de første kristne i Syria

Etterutdanningsuke fredag 30.09 – fredag 7.10 2005

* Dette etterutdanningskurset er rettet inn mot kirkelig tjeneste, og vil inspirere til den. Målgruppe: prester og andre ansatte i kirker og organisasjoner.

* Kurset tar utgangspunkt i tre ting: 1. Kirkeårets pretekstetter fra Damaskus og Syria. Det er 20 tekster fra Apg i kirkeåret, dessuten er også noen av de 11 fra Gal aktuelle. 2. Nyere forskning om Paulus og om urkristendommens tidlige troshistorie og spredning. 3. Uifordringer til teologisk kontekstualisering og strategisk menighetsarbeid nå fremover.

* En ukes guidet reise gjennom Syria i følge med Paulus, Barnabas og de andre første kristne vil gi både innblikk i kirkens grunnfase og inspirasjon til arbeidet og tjenesten nå. Det vil være mulig å utbygge kurset til SPP III (evt. VUET på 30 studiepoeng). Det vil bli gitt eget materiale og forelesninger til kurset. Grunnbok er ellers Martin Hengel and Anna Maria Schwemer: *Paul Between Damascus and Antioch*, London: SCM Press 1997.

* Kurset er lagt til uke 40, som er skolens høstferie mange steder. Hva med å ta med også ektefelle eller en ledsager på etterutdanningskurs en uke i høst med konsentrasjon om pretekstetter i kontekst, ekskursions og fornyelse?

* På oppfordring fra fornøyde deltakere fra kursene i Efesos 2004, Roma 2003, Korint i 2001–2002 flytter og videreutvikler vi nå opplegget til Syria. Her er noen av evalueringene fra tidligere:

- «mange gode innspill til å forstå tekstene i historisk lys»
- «vanskelig å se hvordan kurset kunne blitt bedre»; «en kjempetur»
- «kurset ga gode og tankevekkende applikasjoner til tjenesten og hverdagen».

Ikke så mange prester har vært i Syria. En slik tur vil gi en helt spesiell faglig fordypning. Kurset ønsker å gi nytt materiale og nye fagperspektiver. Det blir prekenforberedelser/verksteder til sentrale utvalgte tekster fra Apg i kirkeåret og til kasualia og Bibeltimer. Deltakerne får på denne måten prekenskisser. Som ledere og bidragsytere deltar forskningsleder Nils Aksel Røsæg og fakultetslektor Kristin Norseth.

Pris for kursuken med fly t/r, transporter, hotellovernattinger i dobbeltrom, frokost og middager samt en del lunsjer, ekskursions og guiding mm: ca. kr. 9.800 per person. Vi vil ha greie hoteller. Tillegg for enkeltrom kr. 1.500. Deltakere kan ta med ektefelle/ledsager. Dette vil være 'junikurset' ved MF i 2005. Søk gjerne arbeidsgiver om permisjon og støtte til etterutdanningskurset. Max. antall: 25 kursdeltakere, så vær rask. Om det blir for mange påmeldinger, vil dato for påmelding og tjeneste være avgjørende.

Ta kontakt snarest. Påmelding senest innen 30. mai 2005.

Program, opplysninger og påmelding hos: forskningsleder dr.theol. Nils Aksel Røsæg, mail: Nils.A.Rosag@mf.no, tel. 22590553.

KIRKE I FORANDRING

Hva vil det si å være kirke?

Bokserien formidler resultat fra et forskningsprosjekt om kirketenkning/ kirkeforståelse (ekkesiologi) ved Det teologiske Menighetsfakultet i Oslo. Prosjektet er et tverrfaglig samarbeid mellom 22 forskere og bidragsyttere.

Tormod Engelsviken og Kjell Olav Sannes (red.)

Hva vil det si å være kirke?

Kirkens vesen og oppdrag

Bild 2 i Forskningsprosjektet ved Det teologiske Menighetsfakultet

Tormod Engelsviken og Kjell Olav Sannes (red.)

Hva vil det si å være kirke?

Kirkens vesen og oppdrag, bind 3

Fra første stund har den kristne kirke vært preget av mangfold og bevegelse. På den bakgrunn blir to spørsmål påtrengende: Hva er det vesentlige i kirkens liv og tjeneste, det som gjør at den – i mangfoldet og forandringene – virkelig er kirke? Og: Hvordan kan kirken også i dag være i bevegelse ut til stadig nye mennesker med sitt budskap om Kristus, verdens frelser? Kort sagt: Hva vil det si å være kirke – i dag?

I denne boken prøver en rekke norske teologer og kirkeledere hver på sin måte å si noe om disse spørsmålene. Bidragene er skrevet av fagfolk fra Menighetsfakultetet, andre teologiske læresteder og ulike deler av norsk kirkeliv: Tormod Engelsviken, Knud Jørgensen, Torbjørn Lied, Trond Løberg, Jan Opsal, Arild Romarheim, Lars Råmunddal og Kjell Olav Sannes.

ISBN 82-519-1981-9 kr 250,- Kommer i desember 2004

Kirke i oppbrudd og forandring

Aktuelle perspektiver på norsk kirkevirkelighet

Bild 1 i Forskningsprosjektet ved Det teologiske Menighetsfakultet

Slik blir kirken til

Kirke i forandring. Det nye testamente

Bild 3 i Forskningsprosjektet ved Det teologiske Menighetsfakultet

Leif Gunnar Engedal og Vidar L. Haanes (red.)

Kirke i oppbrudd og forandring – Aktuelle perspektiver på norsk kirkevirkelighet, bind 1

Belyser noen viktige trekk de endringsprosessene vi opplever i vår tid.

ISBN 82-519-1870-7 kr 250,-

Nils Aksel Rosæg og Hans Kvalbein (red.)

Slik blir kirken til

– Kirke i forandring i Det nye testamente, bind 2

Tar for seg kirken i Det nye testamente.

ISBN 82-519-1869-3 kr 325,-

Bøkene kan kjøpes i bokhandelen eller direkte fra forlaget

Besøk vår nettbokhandel: www.tapirforlag.no

tapir akademisk forlag

Telefon 73 59 84 22 Telefaks 73 59 84 94

E-post: bestilling.forlag@tapir.no www.tapirforlag.no

Brukt av 35 000!

«Denne boka tar meg på alvor, i alle fall ...»

(Konfirmant)

KORSVEI

Stig Lægdene og Dag Nordbø

Boka kjennetegnes ved:

- En tydelig og sentral Jesus-historie
- Utstrakt bruk av fortellinger
- Illustrasjoner og kunstbilder som utfordrer og skaper undring
- Enkle liturgier til hvert tema

Boka fungerer svært godt sammen med Bibelen. Den berører konfirmanten og setter i gang den gode samtale.

Kjøpes gjennom bokhandelen eller www.cappelen.no.

Bestillingsfakta:

Tittel	ISBN Bokmål	ISBN Nynorsk	Pris
Korsvei	82-02-18108-9	82-02-18109-7	228,-
Korsvei CD	82-02-18111-9	felles	345,-*
Korsvei Ressursbok	82-02-18110-0	felles	331,-

* Veiledende utsalgspris inkl. mva.

CAPPELEN

Cappelen undervisning grunnskolen
 Postboks 350 Sentrum, 0101 Oslo
 Telefon: 22 36 51 35 Telefaks 22 36 50 49
 E-post: grunnskole@cappelen.no
www.cappelen.no

St. Olavs Hospital er et integrert universitetssykehus hvor studenter, lærere og forskere er en naturlig del av sykehusets kliniske virksomhet. Sykehuset er et eget helseforetak i Helse Midt-Norge, og er organisert i 17 kliniske avdelinger. Virksomheten omfatter både somatisk og psykiatrisk behandling, og fra 1. januar 2004 er også Orkdal Sanitetsforenings Sjukehus en del av St. Olavs Hospital. Arbeidet med nytt sykehus er i gang, og første byggetrinn skal stå ferdig i løpet av 2006. Det omfatter Laboratorisenteret, Kvinne-barnsenteret, Nevrosenteret og pasienthotellet (som åpner høsten 2004). Andre byggetrinn er planlagt ferdig i 2012-2014. St. Olavs Hospital har omlag 7500 ansatte og et brutto budsjett på ca. 4 milliarder kroner. Sykehuset er røykfritt.

ENHET FOR PERSONAL OG ORGANISASJON
Presttjenesten

Sykehusprest

(Nr.: 215/05) 100% st. fast stilling.

Stillingen er administrativt knyttet til Presttjenesten som organisatorisk hører til Enhet for Personal og Organisasjon.

Presttjenesten har fire sykehusprester, en sykehusdiakon og sekretær i deltidstilling. Prestene og diakonen deltar i døgnbasert vaktordning etter nærmere avtale.

Avdelingen har samarbeidsavtale med Lade behandlingssenter som arbeider med rusmisbrukere. Avdelingen har tilbud om ukentlig veiledningsgruppe og arrangerer flere studiedager i året sammen med andre institusjonsprester i Trondheim. Sykehuspresten er under kirkelig tilsyn av Nidaros Biskop.

Hovedoppgavene er samtaler og sjelsorg med pasienter og pårørende i samarbeid med personalet på avdelingene, og en del kirkelige handlinger. Det er aktuelt med undervisning for og veiledning av personalet.

Kvalifikasjoner som ved tilsetting i Den norske kirke.

Det legges vekt på pastoral-klinisk utdanning eller annen relevant kompetanse, gode samarbeidsevner, personlig egnethet og erfaring. Kvinner oppfordres til å søke.

Nærmere opplysninger: Hovedprest Erling Tronvik, telefon 73 86 88 01, 416 81 430 eller e-post: Erling.Tronvik@stolav.no.

Søknadsfrist: 20.05.05.

Søknad merket med søknadsnr., vedlagt kopier av attester, vitnemål og autorisasjon sendes St. Olavs Hospital, Søknadsadministrasjonen, Eirik Jarls gt. 10, 7006 Trondheim. Merk konvolutten «Søknad».

De som tilsettes må beherske norsk for skriftlig og muntlig kommunikasjon. Lønn i hht. gjeldende avtaler. Pensjonsordning. Vennligst oppgi minst 2 referansepersoner. Nr. må også benyttes ved henvendelse. Interne søkere må også sende attestkopier. Tiltredelse senest 3 måneder etter tilskrivning hvis annet ikke er anført. Egenerklæring som omfatter tuberkulosekontroll og mulighet for evt. smitte av resistente bakterier må utfylles før tiltredelse.

HELSE •••• MIDT-NORGE

Se også utlysning på:
www.stolav.no og www.jobbnor.no

Aktuelt fra Luther Forlag

MODERNE KONFIRMANTBOK MED KLASSISK INNHOLD!

Nå til kun kr 148,-

Ta folkekirken på alvor og knytt an til de store høytidene!
La feiring, fellesskap og undervisning gå hånd i hånd!

DÅP

JUL

BRYLLUP

BEGRAVELSE

PÅSKE

PINSE

KONFIRMASJON

Brukerveiledning

*Knut Tveitereid, Hege, E. Fagermoen,
Bård E.H. Norheim og Per Arne Dahl*

Et konfirmantopplegg som vil skape gjenkjennelse

Se: www.brukerveiledning.no

31779-3 - 4

DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAK.
BIBLIOTEKET
PB 5144 MAJORSTUEN
0302 OSLO

Menighetsfakultetet

Luthersk kirketidende
MF Ti Lu
2005 rg. 140 Nr 9

H05000620

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av pr.
Halvor Nordhaug, rektor Vidar L. Haanes, sokneprest Jan Otto Myrseth og
instituttprest Berit Okkenhaug. «Fra bokfronten» redigeres av kapellan
Morten Erik Stensberg. e-post: tangenmenighet@sensewave.com

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, Postboks 5144 Majorstua, 0302 Oslo.
Red. sekr.: Cand.theol. Tor Arne Berntsen
Tlf. 917 32 847
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk, og kan sendes
til ovenstående e-post adresse, eller evt. pr. post til redaksjonen.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/ Bjørg Gjelsvik,
Bok & Media AS Grensen 15 0159 OSLO.
Tlf. 22 00 87 70. Fax. 22 00 87 71.
e-post: bjorg.gjelsvik@bokogmedia.no

Pris kr. 490,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 550,- pr. år.
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 6 annonsemøduler i LK:

1. 1/2 kvartside (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 375,- +moms
2. Kvartside (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 615,- +moms
3. Halvside (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1090,- +moms
4. Halvside (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1090,- +moms
5. 3/4 side (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 1700,- +moms
6. Helseide (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 1940,- +moms

ISSN 0332-5431

Nytt opplag!

Philip Yancey **NÅDENS GÅTE**

Bestselgeren blant Philip Yanceys bøker

– nå som billigbok. Kr. 98

Aktuelt fra Luther Forlag

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no